EPICEDIUM

PRO IMMATURO FUNERE

MARIÆ CLEMENTINÆ

Magnæ Britanniæ, &c.

REGINÆ.

EPICEDIUM
PRO IMMATURO FUNERE
MARIÆ CLEMENTINÆ
Magnæ Britanniæ &c. Reginæ:
SIVE POTIUS EPINICIUM
Pro relata ab Ipſa de Mundo, Ejuſque pompis, victoria:
continens Parentalia, EIDEM
A CLEMENTIS XII.
FELICITER REGNANTIS
Pontificis Opt. Max. munificentia;
Majori utrùm Urbis mærore, an plauſu neſcias, perſoluta.

AUCTORE SACERDOTE
D. JO: FRANCISCO CASABIANCA
Ex Nob. Familiis Regni Corſicæ, Philoſ. ac Sac. Theol. Doctore, & in Romano Sapientiæ Archigymnaſio, Academico.

DICATUM Emo, & Rmo PRINCIPI
NEREO CORSINO
S. R. E. CARDINALI DIAC.

ROMÆ, M. DCC. XXXVIII.
Typis Jo: Baptiſtæ Caporali, propè Sanctum Marcum.

SUPERIORUM LICENTIA.

Em̃o, & Rm̃o Principi

NEREO S. R. E.

CARDINALI CORSINO,

CLEMENTIS XII.

Felicitèr Regnantis

PONTIFICIS OPT. MAX.

NEPOTI EX FRATRE, DIGNISSIMO.

Jo: Franciſcus Caſabianca Felicitatem.

HAS *elucubrationes, Eminentiſſime Princeps, de Funere & Virtutibus* MARIÆ CLEMENTINÆ, Magnæ Britanniæ Reginæ, *cui dicarem, non admodùm extitit anceps animus. Cui enim potiùs, quàm Eminentiæ Tuæ, de* MARIA CLEMENTINA *opus inſcriberem, quæ vivens tùm SS. Patruo tuo* CLEMENTI XIJ. Pont. Opt. Max.

tum

tum Tibi adeò accepta fuit: Mortua autem unanimi utriuſque conſilio & voluntate, tantâ Vrbis ſignificatione, tantâque honoris magnitudine decorata eſt; ut Defuncta magis in feretro, quàm in Throno vivens effulſerit? Etenim quæ pompa lugubrior, nobiliorque in efferendis Regibus ſpecies? Quæ in agendis victoriis de hoſtibus profligatis celebritas ſpectatiſſima valeat ſepulchrali honori in Funere MARIÆ CLEMENTINÆ, *vel aliquali dumtaxàt ſimilitudine comparari? Quid enim in hunc uſque diem, vel ingenioſiſſima commenta eſt ars, quod ſummo cultu, ſummoque honore in perſolvendis Reginæ defunctæ exequiis, Patrui tuo ter maximi, & ſi vis, Tua etiam, beneficentia, non voluerit executioni mandari? Quis univerſæ Vrbis in unum confluentis, Parenti optimæ gratiâ parentandi, communis plauſus; ita ut numquàm anteactis Sæculis, nec cum catenatos in majorem triumphi ſpeciem devictos Reges pertraheret, nec cum de univerſo terrarum Orbe ſuæ ditioni ſubacto clariſſima trophæa erigeret: Sicut die illa, qua ex Baſilica SS. Duodecim Apoſtolorum ad Limina Divi Petri Regium* MARIÆ CLEMENTINÆ *Cadaver delatum eſt, ſe ipſa major viſa ſit, nec eſſe conata fuerit? Quid plura? Ea fuit tùm Vrbis ſignificatio, tùm Patrui tui, Tuaque, in eo exornando funere munificentia; ut Parentalia illa non funus, ſed triumphus magnificentiſſimus, jure quidem merito, fuerint nuncupata.*

Du-

Duplex hinc opus prodiit de Funere MARIÆ CLEMENTINÆ *tribus ab hinc annis, ſummo Urbis mærore, è vivis ereptæ. Alterum Congregationis de Propaganda Fide: Alterum* CLEMENTIS XIJ. Pont. Max. *Patrui tui juſſu editum. Alterum partim ſtrictâ, partim ſolutâ: alterum ſolutâ undequaque oratione,* MARIÆ CLEMENTINÆ *virtutes maximas per quàm venuſtè commemorans: primumque à pluribus Idiomatibus in Italicum metrum, ad faciliorem omnium captum, calamo non inferiore traductum. Utrumque enim verò opus, ſupra quàm dici poſſit, numeris omnibus abſolutum. Utrumque etenim totidem linguis, quot verbis, Reginæ defunctæ res præclarè geſtas ob oculos circumferendo; ubique terrarum, ubique gentium concelebrat. Qua de re Urbi, quinimò univerſo terrarum Orbi, quàm gratum utrumque contigit! & quàm frequenti obtutu, omnium oculis perluſtratur; in quo, gemino veluti in ſpeculo,* MARIA CLEMENTINA *vivens quodammodo circumſpicitur! eòque libentiùs ab omnibus utrumque opus evoluitur, quò magnificentiùs in utroque enitet maximi tui Patrui, tuaque ſimùl, non dicam liberalitas; ſed in Regio* MARIÆ CLEMENTINÆ *funere, ſplendidiſſima munificentia.*

Neque obtrectet hìc aliquis: ſi hæc ità ſe habent, ut ornatiſſimè in utroque nupèr edito opere, MARIÆ CLEMENTINÆ *virtutes eniteant: ad quid tertium*

etiam hoc opus addere? Ad quid nova hac rudi barbarâque dicendi methodo, Reginæ defunctæ laudes tenebris potiùs denigrare, quàm illuſtrare? Numquid perfectiſſimis rebus perfectiùs quid addi poteſt? Quid verò? An non quacumque vel diſertiſſima facultate ſuperiora ſunt Reginæ defunctæ merita; ut, ſummis licet laudibus extollantur; numquàm tamen, ut par eſt, valeant commendari? Ea enim verò eſt omnium de Mariæ Clementinæ *virtutibus opinio, eaque æſtimatio: ut, licèt ſemel atque iterum vel eruditiſſimis calamis fuerint exaratæ; tertiò nedum, ſed centies millieſque uberiori in dies, ſi fieri poſſit, ingeniô extollendæ quàm magnificentiſſimè cenſeantur.*

An non digna eſt, quæ quotidiè magis terrenis laudibus celebretur, non humana (ſuprà enim omnem naturæ humanæ conditionem prætergredi viſa eſt) ſed divina illa propemodùm virtus: quæ non ſolùm Urbem, quæ, Deo ſic diſponente, ejus virtutum theatrum extitit; Sed totum, quà latè patet, terrarum Orbem in maximam ſui admirationem attraxit? Quomodò itaque temporibus noſtris non extollatur; quorum oculis tandiù tot virtutum Sol nitidiſſimus coruſcavit: qui totiès irradiantis adeò lucis immenſum pelagus inſpeximus & admirati ſumus quàm maximè? Venturæ idcircò ætati oſcitantiam deſidiamque noſtram criminandi quàm juſtiſſimum motivum foret; niſi ab

omni-

omnibus, ea qua poſſumus dicendi arte, tantæ Reginæ laudes typis cudantur: ut, quæ ab uno licèt atque altero concinnatæ, numquàm tamen ſatis pro meritis; à pluribus ſaltem, adauctis in dies encomiis, concelebrentur. Non liberalitatis igitur munus ultroneum; ſed ſtrictæ juſtitiæ, MARIÆ CLEMENTINÆ *meritis debitum perſolvere nitor; dum aliorum plauſui plauſum hunc, vel exilem omniumque minimum aſſociare contendo: tùm, ut de vitâ & morte* MARIÆ CLEMENTINÆ *opus egregium, Sanctiſſimi Patrui tui juſſu editum, inter unum & alterum effulgeat; tùm, ut Reginæ defunctæ meritis, tuo etiam, qui par Regibus dignitate præfulges, penè dixerim ſuperbum nomine, prodeat opus. Congruum etenim, ne dicam debitum, eſt; ut à ſimilibus ſimiles, pares à paribus honorentur.*

Suſcipe itaque, Eme Princeps, eâ qua polles animi benignitate atque vultus hilaritate hoc meæ ſervitutis vectigal, tenueque hoc devotionis meæ argumentum, & in tui nominis Clientelam adſciſce opus, quod quantumvis inſulſum, quantumvis rude; ſi tui nominis patrocinio ſuffultum prodeat, à nemine non legetur. Demùm ſi quid à me maximâ tui Patrui, tuâque munificentiâ, Regiâ MARIÆ CLEMENTINÆ, *atque Regis* JACOBI *dignitate, Regiorumque Filiorum virtutibus, minùs dignum exaratum dictumque fuerit: ante pedes in primis SS. Patrui tui, necnon genibus provolutus ante maxi-*

mum JACOBUM *Regem , Regioſque Filios , atque Eminentiam tuam , cum ab impari adeò inſtrumento melius quid prodire minimè potuerit ; ut benigniſſimè , pro animorum veſtrorum ingenitâ urbanitate parcatis ; huncve auſum temeritati proximum condonetis , etiam atque itiam rogo & obteſtor .* Hoc *ſi feceris , & ab aliis quoque fieri curaveris , maximam tuæ in me clementiæ arrham habebo ; Tuncve Eminentiæ Tuæ humillimum , obſequentiſſimum , & addictiſſimum Servum potiori jure eſſe gloriabor . Vale .*

BENEVOLO LECTORI.

NE dedigneris, amice Lector, hoſce meos modulos ſuper Parentalibus MARIÆ CLEMENTINÆ ſuſcipere. Neve mireris, ſi ſerò adeo egredior, ita ut intempeſtæ noctis tempore egreſſus, in atris tenebris verſari videar. Id enim in cauſa fuit; quia tunc temporis, quo, acerbo adeò fato MARIA CLEMENTINA nobis præerepta eſt, in Romani Lycæo Collegij Theologicis diſciplinis operam dantem, Muſarum ingredi Parnaſſum haudquaquàm vacavit. Quamquàm enim verò mihi videor tempus nactus oportunum, ſi ſerotinum, adeoque nocturnum appellas: non niſi etenim nocturno tempore Nycticorax ſolet vagari. At ſcio, inquies: Olorum eſt de Heroibus, maximè Regiis, modulari. Utique & ego fateor. Aſt inter Olores quandoque & Cornix ſolet obſtrepere; & in harmonicis organis diſſona ſtridet chorda nonnumquàm. Ego itaque, qui cum Oloribus, pro modulo ingenii mei, modulari non valeo: ſicut Cornix obſtrepere, & diſcors velut chorda ſtridere minimè deſtiti. Scias igitur, me non ſtudio modulandi, à quo meum maximè peregrinatur ingenium; ſed devotionis meæ dumtaxàt gratiâ teſtificandæ tum in CLEMENTINAM, tum in Illos, de quibus incidentèr nonnihil etiam locutus ſum, auſum eſſe in amæna Parnaſſi culmina pedem inferre. Si enim tanti faciebat Deus primitias cujuſque rei, ut primos ſibi offerri agnos ſegeteſque ſæpe mandaret: Ego qui ſtudium meum in CLEMENTINAM, JACOBUM Regem, Regioſque Filios, necnon in maximum Mæcenatem meum, qui omnes debitum ſibi officium nullum non faciunt, ſignificantiùs præſeferre non poteram; haſce mei in-

genii primitias obtuli venerabundus. Igitur ſi elucubratio non arridet; nihil enim habet quo placeat: neque enim eò dementiæ mens Auctoris devenit, ut ſperet hæc oſcitantèr admodùm elaborata carmina, potiùs dixerim Solæciſmos, vel uni minimùm placitura; ſatis etenim ſuperque Auctori eſt, ſi magnoperè non diſpliceant: Quamobrem quod de ſe demiſſè admodùm ſentiens ſcripſit Ovid. *Triſt. lib.* 1. *eleg.* 6., id Ego ab ipſo mutuatus, humili hìc ſupplicique tranſcribo calamo, tibique cum ipſo loquor:

Et veniam pro laude peto; laudatus abundè,
Non faſtiditus ſi tibi, Lector, ero.

Attamen, ſi & me faſtidias, ut plurimùm certè faſtidies; & opus tibi undequaque diſpliceat: placeat argumentum, Heroes placeant, quibus te etiam maximè devotum cenſeo. Vale.

Demùm hìc Te monitum velim, amice Lector, ut ſequentia cit. paginis legas.

Pag. XXI. verſ. 1. Non es pollicitus, Superum plaudente Senatu?
Pag. XXXIV. verſ. 6. Hinc Populus, Proceresque omnes, &c.
Pag. XXXX. verſ. ult. Jura mari Ægeo, &c.
Pag. XLIX. verſ. 3. Dum ſacras Ædes, & plurima Templa ſubiret.
Pag. LXIX. verſ. 4. Lætoque extollit vertice, &c.
Pag. LXIX. verſ. 2. *& pag. LXXI. verſ.* 2. Æthiopes.

In ceteris ingenii mei imbecillitatem excuſatam habeas rogo.

Pag. XXI. verſ. 22. Ter læti cecinere Chori, &c.
Pag. XLII. verſ. 10. Sat lacrymæ ex oculis proſiliere tuis.
Pag. XLVIII. verſ. 14. Mœſtus Te flebat Turtur, &c.

Pro-

Proteſtatio Auctoris.

CUm felic. record. Urbanus VIII. quodam ſuo Decreto, anno Domini 1631. die 6. Junii ſtatuerit, in Elogiis Perſonarum, quæ cum opinione ſanctitatis deceſſerunt, nondùm autem Sanctorum, aut Beatorum ſyllabo adſcriptæ: multo verò magis, ſi nec Ven. Servorum Dei titulo decoratæ ſunt, apponi proteſtationem Auctoris, quod eorum omnium, quæ in dictis Elogiis continentur, fides ſit penès ipſum Auctorem; & nihil intelligatur innovari de illis, donèc acceſſerit Decretum Apoſtolicæ Sedis de earum ſanctitate, vel veneratione illis exhibenda. Huic Decreto, aliiſque hujuſmodi quàm obſequentiſſimè morem gerens, apertiſſimè profiteor proteſtorque, per hæc omnia, quæ inferiùs de MARIA CLEMENTINA, ejuſque virtutibus recenſentur, nihil certitudinis addi opinioni Ejuſdem ſanctitatis, qua cum deceſſit: ſed ſpem noſtram, humanamque exiſtimationem, qua piè credimus (ſi etiam fas ſit ita loqui) Ipſam in Cœlos evectam eſſe, eodem omninò inniti fundamento, ac priùs; & veluti ſi hæc numquam edita fuiſſent in lucem.

Inſuper & hæc legas locis cit.

Pag. XXX. *verſ.* 17. Fata nec incuſant, &c.
Pag. XXXI. *verſ.* 5. Lugete Extinctam Pueri, lugete Puellæ?
Pag. XL. *verſ.* 17. Utque feros quatiant pia Cæſaris agmina Thraces?
Pag. XLII. *verſ.* 6. Tanto perculſus vulnere, jure gemis.
Pag. L. *verſ.* 25. Nam olim, dum erat Illa ſuperſtes.
Pag. LXXVII. *ver.* 1. Templa ubi tuta diù, vaſto procul Orbe Getarũ.
Pag. LXXVIII. *verſ.* 3. Ingredior, *ponamque meas hoc pectore ſedes.* *
Ibi verſ. 11. Templa tibi quæris, terris expulſa Getarum?

* *Claud. lib. 2. de laud. Stil.*

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

Phil. Epiſc. Piſaurenſis Viceſg.

APPROBATIO.

Legi hoc EPICEDIUM omni diligentiâ, & nihil in eo mihi viſum eſt contrà Fidem, & bonos mores.

Jo: Bottarius.

IMPRIMATUR,

Fr. Joachim Pucci Magiſter Socius Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtri, Ord. Prædic.

MARIA CLEMENTINA

Graviter decumbit,

Moritura Natos Virumque alloquitur,

Seſe Domino commendat, tandemque moritur:

DEFUNCTÆ IN EXEQUIIS PERSOLVENDIS

A CLEMENTIS XII.

MUNIFICENTIA

Mandantur honores quàm ſplendidiſſimi.

CARMEN.

INfandum, Regina, jubes renovare dolorem,
Męſtę Urbis lacrymas, & lamentabile fatũ,
CLEMENTINA, tuum: Te, læto ut flore juventæ,
Sive Amor, aut Parcæ tulerint; & præcoce fato
Merſerit atra dies feretro. Quis talia fando,
Aſpera vel duro geſtans præcordia ferro,
Temperet à lacrymis? Largo quis lumina, primùm
Percipiens, fletu abſtineat? Quis durior omni
Tigride, non magni exhibeat monumenta doloris;
Et non Reginæ lacrymetur nomen ademptæ?

Jam

Jam novus auricomum Cęlo caput extulit annus
(Duodecimi CLEMENTIS quintus) (ſemper acerbus,
Semper honorandus, tulerant ſic fata, recurret.)
Jamque rigens Arctos nivium diffuderat urnam,
Et gelidis quatiebat hyems Aquilonibus Orbem,
Cum CLEMENTINÆ flagrans præcordia febris
Irruit, atque æſtu accenſo depaſcitur artus.
Sollicito intereà percepit pectore CLEMENS
(Proſperè adhùc regnans, toti qui præſidet Orbi,
Atque Dei in terris munus qui præſtat; & ultrà
Det Deus, ut longùm præſtet: nàm maximus Urbi,
Atque Orbi verè clemens ac optimus idem eſt)
Reginam febri exuri: cum protinùs Urbem
Ferre jubet pia vota Deo. Tunc excita juſſu
Pontificis tanti; & propriis præfervida votis,
Ante aras Urbs tota ruit: ſupplexque precatur
Quiſque Deum, vitæ Dominum mortiſque futuræ.
Cœlicus hìc Panis Templis exponitur; illic
Publica vota Deo fiunt: & lumina mille
Mille faces ardent aris, & thura cremantur.
Omnibus idē animus, mens, voxq; eſt omnibus una:
Reginam incolumem ſervet Deus, Urbis amorem,
Prodigium cunctis Populis, Orbiſque decorem.
Aſt quoniam placitus Cœlo, placituſque Tonanti
Spiritus ejus erat (1); necnon Divina voluntas
Regi-

(1) *Placita enim erat Deo anima illius.* (*Sap. c. 4.*)

Reginam induci Superis; & reddere factis
Prœmia digna ſuis: morbi vis creſcit, & ardor
Uſque adeò febris cor molle intenſiùs urit;
Spiritus inferri ut tandem ſit proximus aſtris.
Quis tibi tunc ſenſus cernenti talia, celſi
Aligerum pia turba Poli? Quæ gaudia menti,
Vel quæ triſtities? Superi, vos dicite: qualis
Pugna voluntatum, ſtudia in contraria, Cœli?
Prima hìc ante omnes, cordi cui maxima cura eſt,
Siſtitur alma Fides Domino, ſicque orſa perorat:
Ergo ne tam celeri curſu, florentibus annis,
Religionis honos, virtutiſque omnis Imago,
CLEMENTINA mori; jamjamque eſt proxima fato,
Juſſa, Pater? Tanta hæc igitur tam protinùs altrix
Occiderit Regina mei? Quampluribus ergo
Sontibus, atque Reis infandi criminis, & qui
Indecores vivunt annos per furta rapinaſque,
Ultrò vita datur; vitiiſque anniſque ſeneſcunt?
Hæc autem, quia fida mihi, Cœloque, tibique;
Replevit pulchris totum virtutibus Orbem;
Aurea jam rurſus retulit quæ ſæcula terris:
Ictu intempeſto mortis, melioribus annis,
Victima facta cadet, viduamque reliquerit Urbem?
Quid juvat egregio Regno, Soliique Coronâ
Poſthabitâ, coluiſſe Fidem? Quid candida puræ
Mundities vitæ prodeſt, & maxima virtus?

An, quia tam rectè vixit, tam vivere parcâ
Olli ſorte datur? Sic Illa in Sceptra vocatur?
Hic mercedis honos? meritis hæc prœmia tantis?
Aſpicis, ut lacrymis oculos ſuffuſa nitentes
Urbs tibi chara jacet? viden, ut mœrore tabeſcens
Hanc ſibi ſervari ſupplex oretque rogetque?
Aſpicis, ut proprii Regni Rex ipſe JACOBUS
Damna tulit, fertque uſque pius: juſtiſſimus unus
Inter mortales, & ſervantiſſimus æqui?
Inter at ambages, & tot diſcrimina rerum,
Sortis & adverſæ caſus hoſce: hoc decus illi,
Hoc ſolamen adeſt: tantùmque hoc eſſe ſuperſtes,
Hoc ſupereſſe rogat; Sceptri nil cetera curans.
Jacturæ Regni, & Patrii diadematis ergo
Hanc ſuperaddendam patietur mœſtior? Abſit.
Cum Patre Nati ambo, Matris, per ſidera Cœli,
Per quidquid magnâ Cœlis pietate refulget,
Innocuis labris poſcunt repetuntque ſalutem.
Quod meritum tantis precibus! quæ gratia votis!
Gratia num meritis eſt tantis ulla neganda?
Ulla igitur ſi vota hominum lacrymæve preceſve,
Thuraque aduſta movent Numen; ſi juſta rogamus:
Da, redeat ſperata ſalus; ſit vita ſuperſtes;
Da, Pater, ut longos ultrà procedat in annos.
Vivat delicium Natis, Regiſque levamen;
Vivat adhuc ſoſpes pulchræ in virtutis honorem:

Chara

Chara Deo, ac Orbi vivat; vivatque Magiſtra,
Vivat in exemplum. . . .Nequidquã plurima perdis
Irrita verba, Soror; ſpes & quàm paſcis inanes!
Diva Themis Fidei hìc inquit: prolixa querelas
Cum precibus miſces, & ſpargis fletibus ora.
Quæ tibi digna ſatis fraudandæ cauſa beato
Clementinæ obtutu? ultrà quid vivere terris,
Cum precibus lacrymiſq; rogas? Cur pluribus olli
Cœlorum ſedes, & prœmia digna moraris?
Numquid virtuti, caſuræ gaudia vitæ
Prœmia digna putas? An non ſublimibus iſte
Finis ineſt animis? An non hùc omnia tendunt,
Dudùm hùc collimant Reginæ vota preceſque?
Hùc igitur migrare ſinas. Florentibus annis,
Aſt, inquis, moritur; quando vel Sontibus ipſis
Non raro prolixa datur lux ſponte. Quid inde?
Aut ideo hi vitam ducunt per tempora multa;
Ut virtute malum reparent; meliorque vetuſta,
Quàm fuit ætatis primæ juvenilibus annis
Luxurians per prata vigor; ſe ſeque reducat
In melius tandèm, letho vicina ſenectus:
Vel Juſti ut per eos, aurũ velut igne, probentur (1).
At Clementinam rectè vixiſſe, vel ipſa
(Nec loqueris niſi vera) Fides es faſſa. Quid ergo

 Cœ-

(1) *Omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur: aut ideo vivit, ut per illum bonus exerceatur. (D. Auguſt. in Pſalm. 54.)*

Cœlorum viſu fraudas, meritâque Coronâ?
An Soror ignoras, lux quod non longa, nec anni
Prolixam vitam faciunt: ſed maxima virtus?
Atque diu vixit, pietas cui vita peracta;
Et paucis pietas annis eſt longa ſenectus? (1)
CLEMENTINA igitur, virtus cui vita; vel ævo
Conſummata brevi, complevit tempora multa.
Et Juvenis cadat illa licèt, jam traditur illi
Pro fragili vitâ, vitæ melioris origo.
Eximio at Regno caruit Regina. Quid inde eſt?
Pro terræ Regno cœleſtia Regna dabuntur.
Candida mundities, atque ejus maxima virtus
Gloria major erit, meritis æquata corona.
Rex mœret, Natique dolent? Sed cauſa dolendi
Nulla illis; recreet potiùs quos læta voluptas.
CLEMENTINA Polum veniens, gaudenſque beato
Intuitu, ſummi ſupplex ante ora Parentis,
Ipſa ſuis precibus Natos in Sceptra vocabit;
Et Reges Regno ſtatuet, rebuſque Secundis;
Hæc ſi, Diva Fides, æquatâ lance librabis:
Quod tibi jus; Cœli ſedem, Regnique beati
Ut CLEMENTINÆ Solium, Sceptrumque moreris?
Hęc ubi verba dedit Fidei Themis alma; ſupremo
Cœlicolum Regi, prono ſic ore profatur:
An non ſic fieri fas eſt, Rex optime? Numquid
Non

(1) *Senectus non diuturna, neque annorum numero computanda* (*Sap.c.4.*)

Non es pollicitus tranſactis ante diebus ?
Num tibi verſa, Pater, retrò eſt ſententia ? An iſta
Divinæ fruſtrata manent oracula mentis ?
Si jus ergo facis, reddis ſi prœmia Juſtis ;
Fac Clementinæ meritorum prœmia reddam.
Audiit Omnipotens pulcherrima bella Sororum
Pro Cementinæ ſtudiis : Hæc vivere rursùs
Nixa rogat : tantis meritis dare prœmia, contrà
Hæc petit. Ille toro conſurgens talibus infit.
Parce metu Themis alma: manent velut ante fuerunt,
SOBIESKI fata in cœlis ; abſiſte precari.
Nec mihi verſa retrò, Nata, eſt ſententia ; necdum
Divinæ fruſtrata abeunt oracula mentis :
Fac Clementinæ tribuatur juſta corona.
Inde Fidem verbis iſtis ſolatur amicis :
Ne doleas, mea Nata ; tuæ ſi prœmia dantur
Clementinæ ; ſique die hac ſuper aſtra vocatur :
Jamdudùm æternâ digna eſt quæ luce fruatur.
Jacobus ſed reſtat adhùc, Natique ſuperſunt
Religionis honos : redeat concordia menti.
Dum Solio è ſummo loquitur Rex magnus Olympi:
Ter læti cecinere Poli ; ter clarus ab alto
Aligerum, reſonante lyrâ, dedit ordo choreas :
Reginam, ut cepit, cœleſtia ad aſtra vocari.
Numinis æterni poſtquam patefacta voluntas ;
Fit Clementinæ membris intenſior æſtus,

Pro-

Proxima ſitque mori: ſerpit jam pallor in ore,
In vultu macies, & plurima mortis imago.
Hæc ubi lethiferam circùm præcordia febrim
Senſit, & extremam properantis funeris horam
Adventare ſui: Sponſo, Natiſque vocatis
Ad ſe ſe; forti atque hilari ſic ore profatur.
Blanda mei cordis, Nati, dulciſque voluptas;
Dimidiumque mei, Vir mi; ſat viximus: ergo
Proxima ſum fatis; totius proxima terræ
Ingrediorque viam (1). Tituli, non Sceptra, nec aurũ
Vim Fati ſuperare valent: Quin protinùs iſta
Mors rapit, ac falce abſcindit; tumuloque ſepulta
In nihilum redigit: virtus at maxima ſolùm
Poſt cineres vivit, remanet poſt fata ſuperſtes.
Hæc ſequitur vitâ functos, hæc una beatos
Pro meritis, quæ quiſque tulit, ſuper aſtra coronat.
Nati, igitur rebus ne ſpem ponatis in iſtis,
Ad Cœlum ſemper cunctis contendite votis;
Et vitæ greſſu Cœlum ſit finis in omni.
Sit vobis cordi pietas, probitaſque, Fideſque;
Sit cordi ſemper ratio juſtiſſima recti.
Nec longè nimiùm vobis exempla petenda:
Patris, in hac terrâ, vitam ducatis ad inſtar;
(Hoc moneo, hoc hortor) veſtrũ quoq; vivere ſemper
Sit non abſimilis, tanti Genitoris Imago.

Tu-

(1) *Ingredior viam universæ terræ.* (*Reg. 3. cap. 2.*)

Tuque Vir, egregium virtutum exemplar,& omnis
Juſtitiæ ſpeculum, longo qui dignior ævo;
Tu pietate tuâ, Patriis virtutibus ambos,
Ut facis, inſtructos edoctoſque excole Natos;
Atque vices Matris, melius, quàm Mater, obibis.
Pars, ò Sponſe, mei melior: mea pignora, Nati,
Durate, & voſmet rebus ſervate Secundis;
Nilque meâ eſt vobis feſtinâ hac morte dolendum:
Namque mei in vobis, Mundi licèt abditæ ab oris,
Pars melior potiorque manet: Quin tota ſuperſtes
Functa licèt vitâ, gaudebo munere vitæ,
Vir, Nati, in vobis: auſim quin dicere; triplex,
(Tantũ veſter amor poterit)(namq;optime Conjux,
Altera Ego es; bis Ego, Nati) vel funera poſt hæc
Convivam: mi Sponſe vale, Natique valete.
  Atque ubi complexu charis dedit oſcula Natis;
Amplectenſque iterum, Nato benedixit utrique:
O ſuper ambobus firmet benedictio Cœli
Hanc, ait, alma meam! Cognata hinc ſidera versùs
Aſſiduo fletu rorantia lumina vertit;
Languentiſque ſono vocis tum talia fatur.
  Syrtibus heu quantùm cæcis,ſcopuliſque refertũ!
Eſt mare vita hominis: paſſim proh qualibus illa
Fluctibus impetitur, rapidis agitata procellis!
Sunt undæ lacrymæ, venti ſuſpiria: Navis
Noſtra iſtis ventis quantùm jactatur, & undis!

Flu-

Fluctibus accedunt fluctus : nondùmque reſedit
Mota procella prior : mox altera oborta carinam
Aggreditur ; laceramque vadis illidit & æſtu .
Sęva Rates hinc Scylla fremens, hìc dira Charybdis
Obſidet : immani rictu barathroque profundo
Naufraga ligna vorant : mille hinc, mille inde doloſę
Sirenes blandi , Nautas , dulcedine cantus
Heu quot decipiunt ! Cautus vix unus Ulyſſes
Cum ſociis , modulis fallacibus obſtruit aures .
Quid , ſi noſtra Ratis tantis concuſſa procellis ,
Ambitione tumens , faſtuque elata ſuperbo
Per maris alta petat ? Quid , ſi temone revulſo
Quaſque velit cæcas puppi tranſcurrere Syrtes ?
Stantibus idcircò his ſcopulis , atque undique latè
Cautibus horrendis , æſtuque frementibus undis ;
Hoc ponto juvat ire procùl : cum ſævaque paſſim
Monſtra latrent, ſtrepitante mari, cecidiſſe juvabit.
Illic ut tandèm , Domino donante , ſalutis
(Divinæ pietatis ea eſt ſpes) puppis inermis
Hæc portum capiat : nullis ubi mota procellis
Siſtet in æternùm ; nullis ubi concita ventis
Perpetuam ſumet requiem , ſoſpeſque manebit .
Pax ubi firma viget : voluit cui littora pacem ,
Et pacem fines poſuit Deus ipſe (1) : fatigat
Nulla ubi tempeſtas : glacies ubi nulla , nec æſtus :
Sy-

(1) *Poſuit fines tuos pacem* . (*Pſalm*. 147.)

Syrius unde abiit fervens, & bruma receſſit (1).
Hanc animã tollas igitur, Pater optime, quam Tu
Lætitiæ ſumptam Cœlis, torrente replebis (2).
Illa etenim dictis lætata exultat in iſtis:
Ibimus in terram vitæ (3); lætabimur illic
Perpetuis Ver ſemper olens ubi floribus halat;
Æterni fulgentque dies: ubi nectare colles;
Melle fluunt fontes; diſtillant flumina lacte (4).
Vitę ubi flumen aquę manat (5); ſcatet undiq; latũ
Lætitiæ irrorans felicem rivulus hortum,
Fonſque voluptatis (6): fluvii quoque floret utrâq;
Ex parte irriguum lignum, quod poma ſalutis,
Quoslibet in menſes, generat, fructuſque beatos (7).
Tunc non per ſpeculum, cæca atque ęnigmata; clarâ
Sed facie ad faciem totus Deus ipſe videtur (8).
O Amor! oh quantis torres mea pectora flammis!
O Patria! ò Tellus! æternæ ò gaudia vitæ!

D Quàm

---

(1) *Jam hyems tranſiit, imber abiit, & receſſit.* (*Cant.* 2.)
(2) *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* (*Pſalm.* 35.)
(3) *Lætata ſum in his, quæ dicta ſunt mihi: in Domum Domini ibimus.* (*Pſalm.* 121.)
(4) *In terram fluentem lac & mel.* (*Exod.* 13.)
(5) *Oſtendit mihi fluvium aquæ vivæ.* (*Apoc.* 22.)
(6) *Fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradiſum.* (*Gen.* 2.)
(7) *Ex utrâque parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus duodecim, per menſes ſingulos reddens fructus ſuos.* (*Apoc.* 22.)
(8) *Videmus nunc per ſpeculum, & in ænigmate: tunc autem facie ad faciem.* (1. *ad Corinth.* 13.)

Quàm tua pulchra JACOB tentoria! pulchraq; quantũ
Iſrael alma Domus (1)! Concinnaque caſtra Sionis
Quàm dilecta! flagrans jamdudùm deficit illis
Spiritus in caſtris (2). Mea pars, mea gloria, cordis
Tu, Deus iſtius (3). Divinum cernere vultum
Mens mea, corque meum lætantur (4): Paſſer in illo
Invenit ægra Domũ, nidũ quoq; Turtur anhela (5).
Hoc Dominum ſemper petii, ſemperque requiram,
Ipſius æternâ ut valeam conſiſtere in Æde (6).
Quàm ſuave eſt, Dominũ cunctis propè ſtare diebus,
Atque hærere Deo dulce eſt (7)! Mi ſpiritus almis
Quid tibi in aſtrorum Soliis? quid terra miſella,
Quid tibi Mũdus habet (8)? Mea vota intẽdite ſursũ.
Quis mihi det, Mundi iſtius ſuper æquora curſim
Alba Columba volem, Terræ ſpatiiſque relictis
Aſtra Poli teneam, Cœlumq; ingreſſa quieſcam (9)?
Quamquàm quid meriti eſt miſerę? Quę gloria vitę,
Ut

(1) *Quàm pulchra tabernacula tua Jacob, & tentoria tua Iſrael!* (*Num.* 24.)

(2) *Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini.* (*Pſalm.* 83.)

(3) *Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* (*Pſalm.* 72.)

(4) *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* (*Ibid.*)

(5) *Etenim Paſſer invenit ſibi Domum; & Turtur nidum ſibi.* (*Ibid.*)

(6) *Vnam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in Domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* (*Pſalm.* 36.)

(7) *Adhærere Deo bonum eſt.* (*Pſalm.* 72.)

(8) *Quid mihi eſt in Cœlo; & à te quid volui ſuper terram?* (*Pſal.* 72.)

(9) *Quis dabit mihi pennas ſicut Columbæ, & volabo, & requieſcam?* (*Pſalm.* 54.)

Ut tali ac tanto immeritam me digner honore?
Sunt alii colaphos, lapides, ludibria, probra,
Torrentes, ignes, gladioſque, cruceſque, rotaſque,
Vincula, ſupplicii pœnas, ac vulnera paſſi;
Ut tali tandèm fruerentur ſorte beati (1).
Aſt quid ego mollis tanto pro munere feci?
Quos ignes, gladioſque, rotas? quæ vulnera mortis
Pro tantâ mercede tuli? Quæ vincula palmis?
Vel qua præproperâ mactavit morte Tyrannus?
Tu, Deus alme, mei clemens miſerere: juvamen
Subſidiumque tuum Sontis miſerere petentis.
Me tibi, & hoſce meos.... Referat nũc ſingula quiſnã,
Carmine vel repetat morientis verba? Sed illa
Dicite vos Patres, celebres vos dicite Matres:
Dicite vos omnes, queis tali aſſiſtere morti
Sors fuit, atque piâ clauſiſtis lumina palmâ.
Dicite vos ſenſus teneros, quæve ultima verba,
Quaſve preces Domino, ſupremo Illa edidit ore.
Dixerat, & ſenſim perdit moritura loquelam:
Cum ſubitò juxtà morientis ſtrata, volantes
Mors, & Amor juncti properant pernicibus alis:
Ambo pharetrati, jaculis inſtructus uterque:
Altera pro palmâ mortis contendit: & alter
Totus ſtat tali laturus morte triumphum.

(1) *Alii verò ludibria & verbera experti; inſuper & vincula, & carceres. Lapidati ſunt, ſecti ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt. (Ad Hebr. 11.)*

Altera Scipiadas, Decios, forteſque Camillos,
Pompejos, Priamos, Parides, atque Hectora magnũ,
Reginas, Proceres, Regeſque, Duceſque, Viroſque,
Annibala, Alcides, Brutos ſtraviſſe ſuperbit.
Alter Aloyſios, Franciſcos, atque Philippos,
Dominicos, Thomas, Lojolas, Xaverioſque,
Magdala, Franciſcas, Claraſq; Roſas, Catharinaſq;
Imo & Reginam ſuperum retuliſſe triumphat.
Altera Alexandros jactat, jactatque Catones;
Et tumida, ex multis aliis duxiſſe trophæum,
CLEMENTINÆ, inquit, victrice hac falce cadendũ eſt,
Atque obitûs ejus tribuenda eſt gloria Morti.
Hic mihi dãdus honos: falcemq; hùc verſat, & illuc,
Et ferrugineum chalybem vibrare parabat.
Riſit Amor, chalybemq; celer cunctatur, inanes
Conatus Mortis reddens: hinc fervidus olli.
Tu ne triumphales referes hoc funere palmas?
Tuque, tuuſque rigor, ſpoliis induta, trophæum
Extuleris, vitamque metes Virtutibus? Abſit.
Hinc referas truculenta pedem. Nec plura loqutus:
Certamen dubii dum fervet utrinque duelli,
Protinùs ex humeris ſuſpenſum corripit arcum:
Caſta è miſſilibus pharetrâ de virgine puris,
Nobilibus vibranda animis, ignitaque valde;
Quæ non ignipotens ardenti Mulciber Ætnâ
Fuſerit: at flammis nitidâ Cœleſtibus arce

So-

Solus Amor fabricator cudit, Amorque recoxit ,
Tela legit: pharetramque manu bis curvat, & arcũ
Expedit : ac tandèm jaculatur miſſile telum .
Ocior illa Notis, & fulminis ocior alis,
Aurea transfoſſas pervadit arundo medullas,
Et CLEMENTINÆ extemplò præcordia figit .
Hæc dulci velut in ſomno ſic lumina claudit,
Ut placidè dormire putes : At ſpiritus olli
Amplius haud ſupereſt; Patriis ſed redditus aſtris.
Protinùs hanc poſtquàm defunctam corpore vidit,
Vicimus,inquit Amor:Mors invida vincimur,inquit,
Atque ubi victor agit de victâ Morte triumphum,
Se tantùm potuiſſe dolet; lacrymiſque dolentum
Adgemit, ac tanto triſtis de funere plorat .
Undique diſcurrens mox pallida Fama per Urbẽ,
Fama volans, fulmen qua non velocius ullum,
Nõ Notus,aut Boreas:quę,quot ſunt corpore plumę,
Tot vigiles oculos aperit, tot ſubrigit aures,
Tot linguis loquitur : tanti prænuncia luctus
Reginam occubuiſſe refert . Quis funere tali
Sat lacrymas, mixto aut referat ſuſpiria luctu ?
Mox Proceres triſtari omnes, Puerique dolere,
Hinc mœrere ſenes : Sponſæ, innuptæque Puellæ,
Cumque ſuis Matres Natis, ſingultibus aera
Implere, atque omnes longùm deflere peremptam .
Plerique in triſtes haſce hinc prorumpere voces :

Er-

Ergone belligeri ſuper infortunia Martis,
Quo noſtra Italia accenſa eſt, Europaque flagrat,
Defuit hic caſus ? Tantis mœroribus ergo
Hic ſuperaddendus fuerat; Regina levamen,
Totius Urbis Amor, noſtri ſolatia luctus,
Ut quoque deficeret ? Spes oh quàm reddis inanes
Mors, hominũ ! Fragiles nimiùm, nimiùmq; fugaces
Res ò terrenas, ſimiles labentibus undis !
Heu ſpes fruſtratas noſtras ! heu irrita vota !
Quid noſtræ valuere preces ? Contraria noſtris
Fata bonis ! heu tanti auctrix Mors improba caſus !
Hæc num ſors rebus ſummis, ut ſumma repentè
Cæſa cadant ? Terris vixque oſtendantur, & ultrà
Fata haud eſſe ſinant: dum nec virtutibus ipſis
Parcitur, & quidquid reperit Mors invida tollit ?
  Cominùs hinc alii melius, non aſtra queruntur,
Fata nec improperant: humili ſed voce loquntur.
Omnibus à Domino ſors hæc eſt indita rebus,
Quæque ſuã ut ſphæram teneat, tandèmq; quieſcat.
Quid ſuper humanam ſpeciem terrenaque cuncta,
Atque hauſtus quidam liquidò Cœleſtis in Orbe
Clementina fuit tantis virtutibus; ergo
Debuit aſtra ſequi, Divinaque Regna tenere.
Haud equidem tanto Cœleſti hoc munere Tellus,
Atque homines digni fuerant: Hinc aſtra petivit.
  Id minimè tamen exhaurit, quin imo dolorem

Au-

Auget: dum nobis abiit Cœleſtis Imago,
Atque iterùm Latii terras Aſtræa reliquit.
Plorate heu Cives, Inopes plorate: doloris
Nulla unquàm major nobis cauſa extitit: ergo
Lugete heu Pueri cuncti, lugete Puellæ.
Uſq; adeò Urbs plorans tanti monumēta doloris
Tot dedit: ut letho hoc triſtis caſuque tabeſcens,
Læſa genas molles luctu conſederit atro;
Ante dies actos fuerit nec mœſtior unquàm,
CHRISTINAS, PAULASQ; gemēs. Quid plura? JACOBUS
Ipſe; licèt Regni, necnon diadematis ampli,
Imperturbatis animis ac corde ſereno
Jacturam tulerit; caſu perculſus acerbo,
Conjuge defunctâ, lacrymas cohibere nequivit.
Maximus at CLEMENS, omnes longè antè dolētes,
Præque aliis mœſtus gemuit; crudeleque vulnus
Et corde atque animo claudens, quæ ſigna doloris
Non dedit Ille: ſui cum Regni, atque Urbis, & Orbis
Miraclum, meliuſque decus, Fideique triumphum,
Divinumque ſibi exemplar conſpexit ademptum?
Cum lacrymis fletuque genas, atque ora rigaret;
Dicitur has tandèm fudiſſe è pectore voces.
Omnipotens metuende Deus, qui cuncta gubernas,
Et vitam lethumque geris; qui tempus ab ævo
Ire jubes, ſtabiliſque manens das cuncta moveri:
Quæ mala tanta paras nobis? hoc temporis ergo,

Quo

Quo tua me indignum voluit dignatio ſumma
Eccleſiam regere, & Populis dare jura per Orbem,
Tanta cienda fuit tempeſtas, atque ſonoris
Per mare, per terras turbanda Europa procellis?
Nec ſatis: heu miſeros! adverſo hoc tempore noſtrũ
CLEMENTINA decus, morbi tantique levamen,
Deceſſura fuit? Pacis bellantibus Iris
Quæ fuerit? Noſtros junget quis fœdere Reges?
Omnibus at ſemper præſtet tua recta voluntas,
Quæ meliora facit ſemper; quæve optima ſemper,
Poſt tenebras lucem condit, Solemque reducit.
Sic fatus, curam hanc animum defixus in unam,
Ut CLEMENTINÆ exequias ac funera præſtet,
Regifico juſſit Templum ſplendere paratu
Ædis Apoſtolicæ. Funeſtæ inſignia pompæ
Quis fando referat? Famulis aſtantibus olli,
Regalis vexilla Domus tollentibus altè,
Stat medio Templi Tumulus: feretrique decori
Eminet alta nimis, celſi ſub fornice Templi,
Machina, quam lati vexilli pompa coronat.
Millia circumdant feretrum; Regale cadaver
Millia conflagrant ardentia lumina circùm,
Mille faces ardent, tædarum millia fumant.
Extenſæ nigræ chlamydes à mœnibus altis
Pendent, atque nigris ſquelleſcunt mœnia vittis.
Quid referam varia hàc, illàc pendentia muris

Elo-

Elogia, epigraphes, luctus? Encomia laudum
Quidve canam? Suſpenſa tholis quid ſchemata dicã?
Atratus Templi ſquallor, monumentaque vitæ,
Exequialis honos, magis & Regale Cadaver
Dura vel, ad largum compellunt lumina fletum:
Mœniaque ipſa Ædis mœſtæ, tot ſigna doloris
Dum tolerant, ſociis lacrymis deflere videntur.
Confluit adductis ſociis Urbs tota, ruitque
Cum Populo plebs impatiens, & Templa ſubire
Quiſque avet, atq; alios alius pro viribus urget:
Ipſa tamen nequeunt expleri corda tuendo.
Hinc quia, vaſta licèt, capiendis Templa phalangi
Haud ſunt, ante fores armato milite complent;
Ut Populum poſſint haſtis cohibere ruentem:
Tanta aderat ſubito numeroſæ copia gentis;
Et CLEMENTINAM devotio tanta videndi!
Tertia ubi æthereum fermè peragraverat axem
Lux nitido Cœlo, ſacrum Regale Cadaver
Ædis Apoſtolicæ ex adytis ad limina Petri
Fertur. Magnificæ quis plenè inſignia pompæ,
Quis ſatis excelſo ſplendentia lumina cultu,
Quiſve triumphales illius lucis honores
Explicet, aut valeat complecti tanta loquendo?
Urbs iterùm congeſta ruit: ſe quiſque morari
Nil patitur, trahiturque volens; lætuſq; triumphat
Sit CLEMENTINAM ſibi copia facta videndi.
Ite parentatum ſpargentes fletibus ora

(Inquit Roma dolens) Inopes vos ite, Parenti.
Magnates Populi repetunt, Proceresſque viciſſim:
Urbis miraclum, Virtutiſque omnis Imago
En tumulo dandum defertur: ſurgite eamus:
CLEMENTINA ſibi hæc fieri Regina meretur.
Hinc Populus, Proceresſque ſimul, quà limina Petri
Ædis Apoſtolicæ à Templis abſentia diſtant,
Jam fora, jam plateas, jam compita mille viarum
Complent; perque vias ſubſellia mille locantur.
Vix ſe Roma capit, Populus ſic totus abundat;
Cunctorum Procerum ſic copia tanta coivit.
Transfertur tandèm, Populo ſpectante, Cadaver;
Cum face quiſque ſuâ, numeroſo lumine, corpus,
Urbi quantus ineſt, longo ſatis ordine Clerus
Præcedunt, mœſti faciem, lugubre canentes.
Ut videt excelſum feretro Regale Cadaver,
Et charum pignus Populus: diſcernere neſcis,
An lætus doleat, capiat vel gaudia mœſtus (1).
Hic dolet illacrymans; plauſum facit ille triumpho.
Hic CLEMENTINÆ ſeſe commendat: & ille
In CLEMENTINA ſpem collocat; atque ſalutis,
Supplicibus votis, donum ſperatque rogatque.
I decus, i, noſtrum: melioribus utere fatis
(Ille ait) atque Deum nobis orare memento:

Va-

(1) *Corporis elatio conjunctam cum mœrore lætitiam affert. (Gregor. Nazianz. Orat. 4. adverſ. Jul.)*

Vade, triumphalem Cœli ſuper aſtra Coronam
Accipe, & Æternis niteat tua gloria Regnis.
Hoc tibi vectigal perſolvit Roma doloris;
Hos tibi cum lacrymis CLEMENS mãdavit honores.
Nam perſolvendi exiſtunt hæc, arrha triumphi,
Quem tibi deſcriptæ Sanctorum ritè beatis
Faſtis, non hinc poſt multò Caput Urbis, & Orbis
Reddet: perque omnes ibit tua gloria gentes.
Cetera quid referã? Narrẽ quid ſingula? numquàm
Funebres ſimiles vidit Libitina triumphos.
Quis mihi Mauſoli factas pro funere pompas
Nunc referat? Taceat vel tellus thuris abundans
Ipſa ſuum morem ducendi funera; quamvis
Quidquid thuriferis ſpirat Panchaja ſilvis,
Quidquid odoratus longè blanditur Hydaſpes,
Quidquid ab extremis ales longæva Sabæis
Colligit, Herois letho hæc inſumat in uno;
Corpuſque Exanimis nabathæo involvat odore,
Inque rogum buſti gemmarum pondera fundat.
Pro CLEMENTINA viſa eſt ſe vincere Roma,
Magnificumque omnem celebrandi funera morem
Vincere; præteritos quin vincere quoſq, triũphos:
Tanta fuit pompæ ſpecies, majorque videri
Se voluit, plaudens ſepteno colle triumpho.
Numquàm lætitias cepit ſic mœſta; nec unquàm
Læta dolens triſti junxit ſua gaudia luctu.

Summa tibi tandē, CLEMENS, ſit gratia: ſemper
Munificæ dextræ laus ſit, quo Principe Romæ,
Jam tibi, jam ſibi, CLEMENTINÆ in funere, compar
Eſt tantus decretus honos, jam dignus utroque,
Et magnâ dignus Româ: quodammodo jure
Ut verè Auguſtis effulſerit Illa decoris
Exequiis Defuncta magis, quàm viva nitenti
Fulſerit in Solio: Tanto Illa eſt lata triumpho,
Tantiſque officiis decorata eſt pompa Feretri.
Materies cantus aliis ſit maxima cura,
Qua Domini Eccleſiam paſcis; vigilantia ſumma
Qua regis, atque Themi non inferiore gubernas.
Magnificas Ædes, atque alta Palatia Cœlo
Multa canant alii, plateas, & ſtrata viarum;
Atque novam fermè factam, Te Principe Romam:
Aut alia extollant laudis monumenta perennis
Millia, ſuprà omnes laudes. Ego Regia dona
Atque ſepulchrales pompas ſumptuſque ſuperbos,
Largâ ita dextrâ, CLEMENTINÆ in funere, dicam.
Nulla dies unquàm memori te diluet ævo;
Nulla hujus laudes adiment oblivia facti.
Noſtra ſtupens ætas alii; venturaque poſthàc
Venturæ ætati referet: Te Principe Romæ,
Sumptu ita largo, CLEMENTINÆ in funere acerbo,
Regifico fuerit cumulatus more triumphus.

De

De pompâ Funeris, & Translatione Regii Cadaveris.

EPIGRAMMA.

QUis novus Urbis honos? Celebris quæ pompa triumphi?
Cujus in adventu lumina tanta micant?
Occurrunt Pueri, Populus, Proceresque, Duceſque;
Impatiens proprio limine quiſque ruit.
Anne triumphales, nimiùm trucis hoſtis, ut olim,
Palmas, ſeptemplex maxima Roma gerit?
Ponè catenatos traheret cum curribus hoſtes,
Exultans, inquis, ſic capita alta levat.
Falleris: hic præſens, Româ plaudente, triumphus
Victorum vincit priſca trophæa Ducum.
Tunc furor, hìc pietas; cordis pietaſq; trophęũ hoc
Nobilius, pompâ ſplendidiore, facit.
Iſtius Auguſti, ſi neſcis, pompa triumphi
In CLEMENTINÆ funere facta nitet.
Talis honos fertur, CLEMENS cui mandat honorẽ(1):
Cultores Fidei tanto in honore micant.
Noſcite longinqui: quantũ, hoc ſub Principe, virtus
Excolitur; quantis plauſibus eſtque Fides.

EPI-

(1) *Sic honorabitur, quemcumque voluerit Rex honorare.* (*Eſther.* 6.)

EPITAPHIUM.

I.

ET gemitus corda eructent, dent lumina fletus:
Urbis, in hoc tumulo, gloria quanta latet!
Saxo cum jaceat quin CLEMENTINA ſub iſto;
Clauditur in tumulo hoc Urbis, & Orbis honos.

II.

Hìc eſt, quæ nituit virtutum ſede ſuarum:
Hanc Reginam quiſnam ergo fuiſſe neget?

III.

Viſtula me genuit: tenuit me Tibris; & iſte
Nunc tenet: en poſſum dicere, Tibri Pater.
Major uter fuerit, num vis cognoſcere Lector?
Primus me terris edidit, iſte Polo.

IV.

En hìc illa jacet, totus cui viluit Orbis,
Femina: nunc autem Regna beata tenet.
Summè prudentem quis non hanc dixerit? Illa
Namque Polum terræ prætulit, aſtra ſolo.

V.

Quam Tellus miratur adhuc, mirantur & aſtra,
Hìc CLEMENTINÆ pſalma ſtat: ergo colas.

Re-

Religio, & Juſtitia.

E L E G I A.

Rel. CUr quoq; chara nimis ſẽper, Tu dura fuiſti,
Concilii conſors, in mea damna, Soror?
Cur CLEMENTINAM fato, florentibus annis,
Viribus es totis Tù quoque nixa, rapi?
Num decori quanto nobis erat Illa, latebat?
Gloria vexillis quæ foret Illa meis?
Ergo dumtaxàt nobis diſpendia dantur
Uſque adeò; ac Fidei tollitur omne decus?
Quò tibi longus amor noſtri, Themis alma, receſſit?
Fare age: quòve abiit tam cito cura mei?
Quis Te tunc æſtus rapuit, quive impulit ardor;
Ulla, ibi ne Pietas proxima, verba daret?
Quis mihi magna adeò reparet diſpendia; poſthàc
Ut ſplendor vigeat noſter, ut antè fuit?
Quis mihi?... *Juſt.* Prolixas nimiũ non jure querelas,
Chara Soror, miſcens irrita verba, facis.
Quid tibi cum lacrymis? Spargis quid fletibus ora?
Longùm quid mœrens irrequieta gemis?
Quid? Lætæ Eccleſiæ lucrum, diſpendia ducis?
Debita Cœlorum præmia, damna putas?
Lætitiæ magnæ potiùs, quàm cauſa doloris
Sunt CLEMENTINÆ funera: tolle caput.

Exul-

Exultat Cœlum, Seraphim cohors læta triumphat,
Tali gaudentes funere: Tuque gemis?
CLEMENTINA diù Cœlo, florentibus annis,
Ematuruerat: debuit ergo legi.
In terris vixit ſemper quæ pauperis inſtàr:
Divitiis Cœli debuit ergo frui.
Huic obitum ſimilem, mortem nè dixeris eſſe:
Mors hæc, Divino munere, vita nova eſt.
CLEMENTINA Polo vivens jam mortua non eſt;
Cœleſti effulgens lumine vivit adhuc.
Religionis honos Nati cum Patre ſuperſunt:
Hi tibi ſplendoris ſunt ſatis: ergo ſile.
Quin tibi Natorum ſi cordi eſt maxima cura;
Siſte, Soror, lacrymas illicò, ſiſte tuas.
CLEMENTINA rogans Cœleſti Numine coràm,
Iis firmi faciet, ſit diadema throni:
Utque feros quatiànt pia *Cæſaris* arma Paganos;
Et palmas victo *Cæſar* ab hoſte ferat.
Tunc Tibi, conſiſtunt ubi nunc Delubra prophana,
Templa aderunt; Domino thuraq; ſacra dabunt.
Et thymiama tibi redolens per Templa cremantes,
Nubibus obvolvent, inficientque diem.
Sunt hæc Divinæ (neſcis?) oracula mentis;
Amodò concipies gaudia: tolle animos.
Amodò conſpicies Aquilas, Cœlo aſpice, toti
Ægeo jura mari ponere: tolle caput.

Viſtu-

Viſtula Regium Poloniæ Flumen, & Tibris.

ELEGIA.

Viſt. ERgone tam celeri curſu, florentibus annis,
CLEMENTINA, mei gloria prima ſoli,
Occidit (heù mortis numquàm medicabile vulnus!)
Occidit ad ripas, Tibris amice, tuas?
Sic cito, me miſerũ! (quantus dolor anget in annos!)
Mors fera Polonis abſtulit omne decus?
Altera quæ mulier poſthàc tam clara per Orbem
Ipſius, atque meum nomen ad aſtra feret?
Currite plorantes ad cærula, currite lymphæ:
Et currat lacrymis grandior unda meis;
Currite præcipites, lymphis plorantibus undæ;
Et noſtri luctus ferte tributa mari.
Exuperent ripam lacrymoſa fluenta per omnem;
Atque fluat mœſtis mœſtior unda vadis.
Currite, ferte meos... *Tib.* Ad quid ſuſpiria tãta hęc?
Siſte tuas lacrymas, Viſtula, ſiſte meas.
Viſt. Interiere mihi prorsùs mea gaudia. Cur non
Raucisſonis undis ad mare mœſtus eam?
Interiit, tota interiit mea gloria. Cur non
Lugens flebilibus murmuret unda vadis?

Cur

Cur non Tibri fleam? Cur non laxentur habenæ
Fletibus? Et lacrymis plenior unda fluat?
Ne incuſes Tibri fletus: nimis alta fuere
Damna hæc: quin lacrymis compatiare meis.
Tib. Compatior lacrymis; nec damno, Viſtula, fletus:
Tanto perculſus vulnere, juſta gemis.
Quas Ego tunc lacrymas, quos volui gurgite fletus?
Quaſve tulit triſtes turbidus imber aquas?
Sed quid adhuc lacrymæ? Plorato funere in iſto
Sat lacrymæ ex oculis exiliere tuis.
Solius numquid periit tua gloria? Solos
Numquid Polonos afficit iſte dolor?
Occidit an non & ſecum mea gloria? Quantum
Heu! quantum nobis illa decoris erat!
Quamquã quid dixi? Decus occidit Urbis, & Orbis:
Namque amor & ſpecies Urbis, & Orbis erat.
Viſt. Sollicitas Tibri curas lacrymaſque memento;
Dum tibi depoſui pignora chara mea.
Corde metum expuleram tradens; rursùſq; timebã:
Solliciti res eſt plena timoris amor.
Ah quoties plorans dixi, Tibris optime, ſerva
Depoſitumque tuum, deliciumque meum.
Hanc tibi commendo Natam pignuſque: videbis,
Adverſæ nequid ſortis in illa cadat.
Parce metu (Tibris dixiſti) Viſtula parce;
Ne timeas: fuerit maxima cura ſui.

Tib.

Tib. Quid facerē? Indocilem flecti num vincere mortē;
Vincere vim fati vis ne creata poteſt?
Ægra laborabat SOBIESKI abſumpta tenaci
Languore; atque ardor febris acutus erat.
Pontificis Summi juſſu, faciliſque volenſque
Cum ſubito Urbs ſupplex in pia vota ruit.
Quæ tunc Cœlorum Domino non thura cremavit?
Vota rogans cœlo non dedit atque preces?
Sed CLEMENTINAM cœlorum Regna manebant:
Hinc Urbis nihilum vota preceſque juvant.
Poſtque aliquot luces Latii diſceſſit ab oris;
Atque brevis vitæ tempore functa ſuæ eſt.
Quis referat Procerum luctus, lacrymaſq; dolentū;
Queis CLEMENTINÆ funera quiſque gemit?
Triſtantur Cives; vulgus Populuſque videntur
Juſtitium veluti triſte ſubire ſuum,
Urbs tunc ſic doluit, molles lacerata capillos;
Viſa ut ſit numquàm condoluiſſe magis.
Vidiſſes mœſtos Urbis per compita Cives
Mœſtitiam triſti fronte referre ſuam.
Plorantis Populi lacrymas, fletuſque gementum
(Aſſiduo mœſtis imbre cadente genis)
Oribus ad ſummum plenis tunc ipſe duobus
Vix cepi: gemitus copia tanta fuit.
Non ſecùs, ac quando dilapſis æthere nimbis,
Alti torrentes montibus atque cadunt:

Vicinis videor, gemino velut ore feroci,
Dira reluctanti bella ciere mari:
Sic tumidus lacrymis, lymphas, ſpumantibus undis
Atque reduntanti margine utroque, tuli.
Sola ejus ſpecies, vultus, notumque Cadaver
Ex oculis lacrymas fundere quemque jubet.
Quid referam mœſtæ pompæ ſpectacula; viſa eſt
Queis majeſtatem vincere Roma ſuam?
Viſtula, tanta fuit Regalis pompa feretri;
Roma ipſa ut numquàm viderit ante parem.
Credideris Cives potiùs celebrare triumphum;
Tantus communis plauſus in Urbe fuit.
Funeris Urbs tantâ pompâ, non fata peremptæ
Viſa eſt; ſed feſtum tollere ad aſtra ſuum.
Non ſecùs, ac Cœli Sanctorum laudibus Illam
CLEMENS Auguſto ſcripſerit ante ſono:
Olli ſic ſe commendat, ſic quiſque veretur,
Sic CLEMENTINAM, fronte cadente, colit.
Viſt. Hæc tua tota fuit celebrati pompa triumphi,
Tibris; & in pompâ gloria tota tua eſt.
Triſtis, inexpletum lacrymans, Polonia Mater,
Mœſta oculos, vultus, & laniata genas:
De CLEMENTINA quoties fit mentio, plorat:
Scis cur? Omne decus plorat abeſſe ſuum.
Tib. Gloria tota mea hæc fuerit? Polonia Mater
Quin magis ipſa poteſt dicere: tota mea eſt.

He-

Heroum fecunda Parens Polonia , Romæ
  Hæc duo SOBIESKI pignora habere dedit.
Alter ALEXANDER , CLEMENTINA altera : in Urbe
  Proh ſuperi ! amborum gloria quanta nitet !
Sed fera mors ambos rapuit, florentibus annis ;
  Cruda , juventutis tempore , utrumque tulit.
At morti parcas : tantas , vel florido in ævo ,
  Virtutes numerans , credidit eſſe ſenes .
Quid verò ? virtus amborum neſcia fati
  Vivit ; & æternum vivet in Orbe decus .
Tantâ cum famâ moriens hic Sarmata uterque
  Telluris matris nomen ad aſtra tulit .
Sarmata ſublimi ſemper pietatis honore
  Splenduit ; inque dies ſexus uterque micat .
Parce igitur lacrymis , triſtiſque expelle doloris
  Signa , & lætanti vertice tolle caput .
A flendo abſtineat Mater Polonia : Mundo ,
  Quà patet , in toto gaudia flere vetant .
Avertat lacrymas oculis : quin læta triumphis ,
  Plaudo meis ſicut , plaudat & ipſa ſuis .
Extollatque caput vaſtum turrita per Orbem ;
  Morte hacnam major gloria facta ſua eſt .

Me-

Melibœus, & Mopſus.

E C L O G A.

Mel. MOpſe, quis inſolitus triſti de pectore fletus
Erūpit? Męſtuſq; genas vultumq; decorū,
Incomptuſque comam, fundis ſuſpiria ventis?
Cur potius læti (quoniam convenimus ambo)
Non canimus fœtas noſtras de more capellas?
Quis tanti luctus ſtimulus? quæ cauſa doloris?
Num quia dirus heri prædo Lupus abſtulit agnam,
Nunc te tantus habet mœror? Paſtoribus iſtud
Contingit, ſcis, ſæpe malum. Concede parumpèr
Hùc mecum, atque ambo carmen rurale canamus:
Alternis cantemus; amant alterna Camenæ.
Naſcentur multæ fœtis de matribus agnæ.
Mop. O Meliboee inter ſocios chariſſimus omnes,
O mihi fraterno ſemper dilectus amore,
Triſtitiæ cauſam ſi tu quoque noveris; & tu
Triſtis eris, mœſtuſque trahes de pectore queſtus.
Non ſublata Lupo tanti eſt mihi cauſa doloris
Agna: ſed erranti in ſilvâ fuit obvia planta,
Quæ mihi præſefert ſemper monumenta doloris.
Mel. Num populata ſuis malus pulcherrima pomis,
Quam tanto ſtudio vigilans ſervare ſolebas?

Mop.

Mop. Non malus, populata licèt, Melibœe, dolorem
Hunc faceret. Legi nuper mœſtiſſima verba,
Quæ tribus hinc annis cælavi in cortice fagi,
Cum lacrymis ſcribens magnis: & littera rimas
Servat adhuc, ſicco nec ſe diducit hiatu.
Mel. Et mihi verba feras hęc quamvis mœſta, dolori
Sint licèt illa mihi: ſocium juvat eſſe doloris.
Mop. Jam duplex tranſivit hyems, & tertia jamjam
Labitur (ipſe tenes) quò Clementina, ſuarum
Virtutum quæ laude ſolum repleverat omne;
Atque ævo flavens viridi, lætoque juventæ
Flore, diem clauſit moriens (heu ſemper acerbum
Tali morte diem! necnon lacrymabile vulnus!)
Atque ego cum lacrymis tanti monumenta doloris
Ancipiti ferro ſcribens in cortice fagi,
In ſignum tanti luctus, hæc verba notavi:
CLEMENTINA diem clauſit Regina; Puellæ
Paſtoreſque omnes, Dryades, & candida Nais
Ploremus: Romanæ Urbis decus omne receſſit.
Forte vagans hodie verba hæc in cortice legi.
An non eſt caſus tantus plorandus? Et omni
Non dignum eſt fletu tantum lacrymabile vulnus?
Mel. Certè eſt, Mopſe, tui juſtiſſima cauſa doloris,
Jam memini (multo quamvis hinc longius eſſem)
Quantum vel pecudes ipſæ ſenſere doloris.
Accipe (vix credas) nulla illis mœſta diebus

Ivit

Ivit ovis campos, vel graminis attigit herbam:
Audiſſes raucas longo ſtridore palumbes
Obſtrepere, & triſti longos dare gutture fletus;
Nec gemere aereâ ceſſavit turtur ab ulmo.
Rebar ad extremum Mundum properare dierum,
Extremumque malum non longè ſontibus eſſe:
Nubibus obducto latè tot fulgura Cœlo,
Crinitique fero aſpectu micuere cometæ.
Cum CLEMENTINAM,ſummũ decus Urbis & Orbis,
Fatales iniiſſe vias; ſuſpiria corde
Multa trahẽs lacrymãſq;nimis,mihi rettulit Alcon.
Mœſtæ, tunc dixi, te CLEMENTINA bidentes,
Ipſi amnes mœſti triſti te murmure flebant,
Mœſtaque te flebat turtur, flebantque palumbes;
Teque vel axe Poli triſtes flevere cometæ.
CLEMENTINA decus Romæ, nova gloria terræ,
Totius Orbis honos, poſtquàm te fata tulerunt,
Quanta boves funeſta lues obrepſit in omnes!
Mop. Juſtum erat,ut quæ ſe vivens ſuper aſtra ferebat,
Nedum terra omnis, plorarent aſtra peremptam.
Mel. Quis fuit Urbe dolor?Tumuli quæ pompa decori?
Et quibus exequiis tulit Urbs Regale Cadaver?
Mop. Narravit Lycidas (Urbem nam nulla videndi
Tunc mihi cura fuit; nec poſthàc amplius Urbem
Ipſe adii: quondàm pecudes agnoſque ferenti
Ære gravis multo quamvis mihi dextra rediret:)
(Quo-

(Quomodo namq; Urbē ſubeam, cum nulla videndi
Spes CLEMENTINAM reſtet ? quæ viva petenti,
Dum Chriſti Eccleſias, Mariæ vel Templa ſubiret,
Obvia ſæpe fuit: celerem nec corda ferebant
Inde referre pedem: (tantâ virtute tenebat.)
Ergo narravit Lycidas, narravit Amilcon:
Indutam vili tunicâ, Monialis ad inſtar,
Se, ſine pompâ ullâ, tumulo mandaſſe ferendam.
Non tulit hanc ſpeciem, cui maxima CLEMENTINÆ
Cura fuit ſemper, titulo ter maximus omni,
CLEMENS; Eccleſiæ in terris qui præſidet omni.
Illi, Regifico juſſit de more, parari
Exequias, chlamydēq; dedit, ſceptrumq; coronamq;
Indutamque togâ auratâ, Regnantis ad inſtar,
Ad tumulum ferri voluit: Populoque ſequente,
Exequialis honos plauſu ſic ſplenduit: Illa
Ut magis in feretro, verè Regina coruſcans,
Quàm Solio fuerit, tali comptiſſima cultu:
Viderit & numquàm ſimilē Tibris ipſe triumphum.
Mel. O mihi quanta refers rerum ſpectacula, Mopſe!
Ambo cantantes igitur de more capellas,
Fac reſonent cantus noſtri dulcedine ſilvæ;
Et CLEMENTINÆ laudes ſuper aſtra feramus.
Mop. Carmina nulla canam; non me cantante, capellę
Arbuſti teneras frondes carpetis, & herbas:
Prodeat & ſiquod carmen, cum carmine cantus

G Non

Non niſi triſtis erit , cumulans in corde dolorem .
Mel. Mopſe erras , duruſque meis his vocibus , ipſis
Durior es ſilvis , quæ noſtro carmine vivam
Hanc CLEMENTINAM quondàm reſonare ſolebant.
Quid tibi cum lacrymis ? Cœli nam ſedibus altis
Vivit adhuc , multò nobis felicior Illa :
Corporis exuviis hujus ſpoliata , coronam
Virtutum retulit , tantis & præmia factis .
Haſce tuas potius lacrymas , vel ſigna doloris
Mœſta hæc , quàm laudes tantiſque encomia factis
Debita , grata putas ? An non plauſiſſe triumphis
Ipſam vel Romam, priſcum ſuper omne trophęum,
Faſſus es ipſe , ſuis ? Numquid Virtutibus ejus
Tu parcus fueris , laudiſque tenacior omnis ;
Dum cantabat heri Corydon , cantabat Alexis ?
Cantemus laudes ergo , cantemus honores ;
Et CLEMENTINÆ nomen ſuper aſtra feramus .
Mop. Fas loqueris, Melibœe comes: do carmine cantum
Atque libens cedo : ſed quæ ſublimia factis
Carmina digna ejus pangam, quę clara per omnem,
Altera Luna velut ſplendens , ſeſe extulit Orbem ?
Mel. Mopſe , licèt durum , laudis rurale canamus
Alternis carmen : carmen pietate probatur .
Quamquàm non fuerint ſic contemnenda , Poeſis
Quę tua, Mopſe, dabit : Nam olim dũ viva manebat,
Ipſam cantabat dulci tua fiſtula cantu :

Et

Et dum cantabas (nam tu cantare peritus
Dulce equidem reſonas; nec te Tymbræus Apollo
Poſt quemquam poſuit) raptæ dulcedine cantus
Naiades , Dryadeſque omnes audire ſolebant.
Non humili ſurgant igitur tibi carmina cantu ;
Atque infles doctam , ſolito de more , cicutam .
Mop. CLEMENTINA , tuis quodnam rurale ſupremis
Par meritis carmen fuerit ? Quæ fiſtula cantu
Sit potis eximias laudes æquare canendo ?
Nos tamen hęc, quocumq, modo,tibi noſtra viciſſim
Carmina dicemus comites . Silveſtria quamvis
Excipe devotæ modulantis carmina muſæ :
Et qui parva ferunt , noſcis , meliora daturos
Si poſſent ; ferrentque tuum ſuper æthera nomen .
Mel. O mihi tam longæ maneat pars ultima vitæ ,
Spiritus & , quantum ſat erit tua dicere facta !
Optabam , dudum eſt : O ſi mihi venerit umquàm
Illa dies , mihi cum liceat tua dicere facta !
En venit , atque licet totum mihi ferre per Orbem,
CLEMENTINA , tuum nomen , tua dicere facta .
Surgite non humili mihi carmina ſurgite cantu ,
Omnibus & ſilvis audiri digna feratis .
Incipe , Mopſe , prior ſed tu perſolvere laudes ,
Incipe : paſcentes ſervabit Tityrus agnos .
Mop. Incipio , ſocianſque tuum , do carmine cantum :
Ut decori vites ulmis , ut vitibus uvæ ,

Arboribus flores, ſegetes ut pinguibus arvis,
Utque agnæ gregibus, vitulæque ut matribus albę:
Clementina decus Natis, & gloria Regi.
Mel. Ut ſtabulis pingues vituli, vituliſque juvencę,
Ut lacubus piſces, ſquammoſæ ut piſcibus alæ,
Utque avibus plumæ, tectiſque cecropia Hirundo:
Clementina ſuis clariſſima gloria Natis.
Mop. Alveariis ut apes, pecudes ut ovilibus; agris
Ut molles herbæ, platanique ut collibus altæ,
Utque roſæ violis, violaria roſcida pratis,
Palmitibus botri, ſtipulis cerealis ariſta
Maturis; ut poma pyris, ut punica malis
Grana; volans ſilvis turtur, pinniſque columba:
Clementina ſuis clariſſima gloria Natis,
Jacobo Sponſo clariſſima gloria Regi.
Mel. In lucis laurus pulcherrima, lilia in hortis,
Ruribus Urbanis frondens pulcherrima buxus,
Montibus aſſurgens pulcherrima cedrus in altis:
Cœleſti at ſpecie nunc, Clementina, nitenti,
Ruribus Urbanis frondens pulcherrima buxus,
Montibus aſſurgens pulcherrima cedrus in altis,
In lucis laurus cedunt tibi, lilia in hortis.
Mop. In ſilvis pulchrę Dryades, hilareſque Napææ,
Naiades, celebrata Pales, triplexque Diana;
Eoo rutilans formoſus Phoſphorus axe:
Adjunctæ ſuperis aſt, Clementina, beatis;

In

In ſilvis pulchræ Dryades, hilareſque Napææ,
Naiades, celebrata Pales, triplexque Diana,
Eooque nitens cedit tibi Phoſphorus axe.
Mel. Dum Libano excelſæ cedri, dum littore arenæ,
Dum flores hortis, dum candida lilia campis;
Aera avis nitidum, fluvios dum piſcis amabit:
Semper honos, nomenq; tuum, laudeſq; manebunt.
Mop. Montibus ante imæ valles, aut vallibus umbræ,
Aut umbris rivi deerunt, aut murmura rivis,
Quàm noſtro Illius labatur pectore imago.
Mel. CLEMENTINA è Cœlo adſis, & ovilibus iſtis
Eſto libens præſens, & munera reſpice noſtra.
Plurima certatim læti tibi lilia plenis
Ecce ferunt Pueri calathis: tibi pulcher Alexis
Ecce legit violas, quondàm tibi munera grata.
Mop. Fundite ab eoo lacrymatam cortice myrrham,
Spargite humum violis, Pueri; præcingite Sertis
Haſce aras; date thura focis, date balſama crini.
Mel. CLEMENTINA, tuis altaria bina quotannis,
Tantis tollemus meritis, laudeſque canemus.
Mop. Poſthàc ſemper erunt, meritas qui dicere laudes,
CLEMENTINA, tuas ſtudeant, & facta referre.
Serva Tu pecudes poſthàc, pecudumque magiſtros.
Mel. Auſpice te nobis, Cœli de parte ſerenâ,
Hortis non flores deerunt, nec vallibus herbæ:
Fecundis gravidis flavebit campus ariſtis;

Preſſa

Preſſa gemet pendens uvarum pondere vitis ;
Nec mala prægnantes pecudes contagia lædent .
Mop. Triſtia lugubri deponite carmina cantu ,
Paſcite , ut ante , boves , Pueri : tutabitur iſtos
CLEMENTINA , lues nec plus obrepet in illos :
Hoſque ego cælabo verſus ; ut carmina ſi quis
Captus amore leget , ſociet modulamine cantum :
CLEMENTINA *boves, pecudes, ſervavit, & agnos.*
Pro meritis igitur juſtas perſolvite grates ,
Solvite Paſtores laudes , cantate viciſſim :
CLEMENTINA *boves, pecudes ſervavit , & agnos.*
O mihi ſi poſthàc tantum ſatis oris adeſſet ,
Hoc ut pro merito laudes perſolvere poſſem !
At meliore chely melius cantabitis illud
Arcades , & dignum nomen ſuper aſtra feretis :
Atque hìc cantabit Corydon , cantabit Alexis .
Mel. Haud equidẽ nemorale ſonas,nec carmina agreſtis
Te modulata probant cantus . Sed deſine plura ;
Jam Sol mergit equos,jam pallent montibus umbrę .
Mop. Deſine non humilem, mea fiſtula,deſine cantũ.
Sat cantu modulisque datum : ſat carminis eſto .
Spero , non multò poſthàc , cantabimus Illam ;
Sanctorum fuerit cum faſtis ſcripta beatis .
Ite domum ſaturæ , nox advenit , ite capellæ .

De-

De Laudibus

MARIÆ CLEMENTINÆ.

PANEGYRIS.

HActenùs exequias, celebreſq;ex funere pōpas,
CLEMENTINA,tuo,tenuis modulamine muſæ,
Diximus; ac mœſtæ lacrymas ſociavimus Urbis.
Nunc ò, nunc fletus triſtes vos ite; querelæ
Ite; piæ lacrymæ, mœſtæque inſignia pompæ
Ite procul. Major rerum mihi naſcitur ordo;
Majus opus moveo: laudes poſt funera dicam.
Egregias ſed quis laudes Virtutis, & altos
Quos merita es ſemper ſummos,celebrabit honores?
Quiſve adeò ſermone potens; cui fluminis inſtàr
Ingenium par eſt; cui copia tanta loquendi?
Viribus his major modicis, & Pallade noſtrâ
Major es; exiguâ noſtrâ majorque Thaliâ.
Religio tu Diva mone, tu Numine magno
Diva tuo Vatem præſens afflare memento.
Dic CLEMENTINÆ Fidei quis zelus! amantis
Quæ pietas animi! devotio quanta! ſupremum
In Dominum quis cordis amor,ſtudiumq; perenne!
Quis calor orandi ſuperos! in pectore quantus
Cœli ardor! quanto flagrabant pectora voto;

Ut

Ut plenè à cunctis fieret Divina voluntas!
Ante pedes Domini deflexo poplite ſupplex,
Per Tu, quot lacrymis ac fletibus ora rigaret!
Quotque diù noctuque rogans abſumeret horas!
Quàm ſibi ſorderet Tellus! Cœleſtia quantùm
Appeteret! cuperetque rogans ex corpore ſolvi!
Tu ſecreta feras nobis. Ego publica dicam.
Publica ſed quænam Illius, quæ cuncta tegebat?
Quamquàm quid ſecreta voco, quæ Solis ad inſtar,
Qui Mundi lucem, radios celare nitentes,
Vel velit ipſe, nequit: nubes licèt invida contrà
Obſiſtat; nubemque inter ſplendetque nitetque?
Sic CLEMENTINAM, Solem virtutis, & Urbis,
Totius imo Orbis miraclum, ſplendida nobis;
Non velit Ipſa licèt, demonſtrant facta. Nec Illam
Abdita cella juvat, fuerit vel nubis ad inſtar;
Quin vitæ probitas, Româ ſpectante, niteret.
Luce palàm, Populo quæ non celare valebat,
Ex viſis Ego pauca loquar. Sed pauca vel inter
Cærula, naufragii pallet Ratis iſta timore;
Mergitur & fermè paucis, vel littore in ipſo,
Naufraga puppis aquis. Quid, ſi nimis alta teneret,
Et maris immenſi, remis audacibus, undas
Tentaret temerè? Tu CLEMENTINA ſecundos
Da flatus, ventoſque meis da proſpera velis;
Perque tuum mare decurrentis dirige greſſus.

O quam

O quam te memorem, *Cœli, quæ vertice lapsa es*
Instruere exemplo gentes, Hominesque docere:
Aut certe' in terris aderas Cœlestis imago!
Candoremne prius mirer, vitæque nitorem,
Munditiemque animi, qua vel Cœleſtibus ipſis
Æmula vivebas terræ? Vel Matris amorem
Virginis; aut Nati, lacrymas in vulnera dicam?
Hùc, ubi Divinus Panis proponitur, Illa
Advolat, ac manibus junctis & poplite flexo,
Aut cadit in faciem; tollit vel lumina ad almas
Cœleſtes epulas. Superi, proh qualis in Illas
Fertur amans tenerè, quantùmq; immobilis hæret!
Senſibus amiſſis, veluti ſubſtantia ſimplex
Altera cœleſtis ſpectantibus eſſe videtur:
Tantus ineſt ardor menti, ſive ecſtaſis Illam
Abripit; ac, cera admoto velut igne, liqueſcit.
Cernite mortales, charone tenacius hæret
Aut Magnes ferro? Recto vel lumine Solem
Num Clytie magis aſpectat, ſequiturque petentem,
Veſpiliove facem, donèc facis igne crematur?
Hanc videt in Templis orantem Roma, ſtupenſque
Num ſine carne Illa eſt (1); vel de cœleſtibus unus,
Inquit, ſpiritibus Cœlo eſt delapſa? Videntque
Orantem Proceres, demiranteſque ſequuntur,
Exemplo eximio necnon virtutibus, omnes

(1) *In carne ambulantes, non ſecundùm carnem militamus.* (2. *ad Cor.* c. 10.)

Quos trahit Illa ſuis . An non velut altera Sponſa
Dicere jure poteſt Sponſo , non ſorte minori :
Me trahe : post te cvrremvs ? Romana Juventus
Illius exemplo melior non facta vireſcit ?
Dixerit Eccleſiæ vel Paulus Apoſtolus ipſe ,
Tempore quippe ſuo:quod Femina nulla doceret(1).
Clementina autem nequicquàm hac lege tenetur ,
Ipſius ut zelo fuerit velut irrita . Numquid
Non docet Illa Urbem totam ? Num facta Magiſtra
Non docuit Romæ Proceres ; ut dicere poſſis
Præclari Illuſtres generis , vel mortua , plures
Clementina docet,doceant quã Pergama Romę?(2).
Sæpe Urbis Primos languentum viſere turbas ,
Officiumque illis miræ pietatis habere ,
An non , exemplo aſſiduo præeunte potenti ,
Reginæ monumenta docent ? Deponere faſtum
Vel magnis natæ Soliis , vulgaria plebis
Indumenta palàm Populo geſtare ; togaſque
Et chlamydes uſu tritas veſtire ; recenti
A Clementinæ exemplo non oppidò diſcunt ?
Moribus Illa etenim propriis vitæque nitore
Quem non inſtrueret? quem tantùm ſuada Magiſtra
Non doctè imbueret Chriſti præcepta Sophiæ ?
Exemplo Regina ſuo virtutis in Urbe

Quan-

---

(1) *Docere autem mulieri non permitto .* (1. *ad Tim. c.* 2.)
(2) *Juſtorum ſemita quaſi lux ſplendens .* (*Prov.* 4.)

Quantus erat ſtimulus! Namquę vel ferrea tandèm
Pectora non traheret pulchræ ad virtutis amorem
Tanta ſuæ vitæ probitas: pulcherrima Virtus
Ad ſe animos ſi quoſque trahit? Suaviſſima viſu
Ipſius in vultu fixiſſe Modeſtia ſedem
Namque videbatur, pietas viſa ipſa. Quis almos
Illius idcircò in vultus obtutus! & altus
Quis ſtupor hinc! Duri in melius prōptiſſima cordis
Quæ metamorphoſis! Niveus quis candor Olorum!
Quæve Columbarum via lactea ubique renidet!
Omnis ad exemplum tantæ probitatis, amore
Virtutis flagrat, divoque accenditur æſtu.
Omnis in hac unâ.... Sed cur hìc ſingula vobis
Commemorē? (meminiſtis enim)celeberrima in uno
Omnia complectar: *Cæleſte exemplar in Vrbe*
CLEMENTINA fuit tantis virtutibus (1). *Vna*
Omnibus exemplum: vivendi regula magnis
Principibus; mediis vivendi norma Puellis.
Quas hominum claſſes exemplo, & moribus almis
Non docuit Regina ſuis? *O lapſa docere*
Sedibus è ſuperis Gentes! Huic docta Lycæa
Cedite Athenarum, Peripati cedite: clari
Ite hinc Pythagores, procul hinc atq; ite Platones.
Inclyta SOBIESKI meliorem docta Sophiam,

 Præ

(1) *Se quodammodo perdere, tamquam qui non ſit, & omninò non ſentire ſe ipſum, & à ſemetipſo exinaniri, & penè annullari, cæleſtis eſt converſationis. (Ber. tract. de dilig. Deo. c. 7.)*

Præ Peripateticis, Cynicis præ luſibus una,
Præque Platone ſciens, faſtigia ad alta Sionis
Tendere, Cœlorum docuitque capeſſere Regnum.
Quamquàm non doctæ ſolùm Regina Magiſtræ
Tanta vices obiit. *Fortis ſed Femina*, quanta
Fortitèr Illa adiit: quam blandis Gloria Mundi
Attrahit illecebris nullis; quam nulla merentem
Faſcinat ambitio Solii; vel florido in ævo,
Pompaque nulla trahit! Cur non his laudibus ergo,
Te CLEMENTINA extollam? *TU FLORE JUVENTÆ FLORENTEM MUNDUM DESPECTU MENTIS ABHORRES, ET SÆCLUM CALCAS* (1). Mundi victoria quanta
Parta ſibi eſt igitur! Victus nihilominùs iſte
Audeat Illius rursùs ſubvertere ſenſus.
Fortior Illa tamen vincit: celeremque quadrigam
Ponè catenatum, Populo pœana canente,
Majori victum cogit ſervire triumpho.
I nunc, Munde, tuas jactes pleno ore Camillas,
Gorgona, Bellonas, Junones, Pallada, Eliſas.
Iverit extenſo pharetrata Semiramis arcu:
Innarit Tibrim reſciſſis Clælia vinclis:
Pugnarit, ſectâ dextrâ, tot prœlia, mammâ,
Pentheſilea furens, aliæ quoque Amazones omnes,
Scutata æratis ducentes agmina peltis.

Ex

(1) *Omnia arbitror ut ſtercora, ut Chriſtum lucrifaciam.* (*ad Theſſ.* 3.)
Mihi Mundus crucifixus eſt, & ego Mundo. (*ad Gal.* 6.)
Cum in ſe ipſo floreret, jam in ejus corde Mundus aruerat. (*Greg. hom.* 28.)

Ex iſtis autem quænam ſic fortis in armis,
Ut CLEMENTINÆ valeat ſimilare valorem,
Aut virtute pari victum ſe ferre per Orbem?
Nec minùs iſta ſui, quàm Mundi, Femina victrix
Extitit. Aſſiduò, ſuperi, proh quanta, ſub Urbis
Ipſius aſpectum, demiſſio! quantus in Illâ
Neglectuſque fuit, propriæque oblivio vitæ!
Quàm facilis cunctis! Populi velut infima, quanto
Excipit obſequio ſubeuntes limina Regis!
Et quæ Principibus præerat Regina; quis Illam
Sæpiùs abjectæ vili vel in ordine plebis
Non vidit mediam Templis orare, genuque
Nixo, inter famulos ipſos, ſubſiſtere ad aras?
Ardua ſit Mundũ res hunc contemnere. Tempſit
CLEMENTINA pede attritum. Se vincere, majus
Egregium facinùs. Vicit ſe (1). *Femina fortis,*
Cur non hìc clamem; quin & fortiſſima, cujus
Finibus à longis pretium! (2): fortiſſima nempè
Fecit utrumque pari modulo. Sua noctis in atris
Fax tenebris luxit (3): vigilantis, lumen ad ipſum
Apprehendere manus fuſum (4): quæſitaque lina
Neta

(1) *Fortaſſe laborioſum non eſt homini relinquere ſua: ſed valde laborioſum eſt relinquere ſemetipſum. Minus quippe eſt abnegare quod habet; valde autem multum eſt, abnegare quod eſt.* (Greg. hom. 23.)

(2) *Mulierem fortem quis inveniet? procul & de ultimis finibus pretium ejus.* (in Parab. Salom. c. 31.)

(3) *Non extinguetur in nocte lucerna ejus.* (Ibid.)

(4) *Digiti ejus apprehenderunt fuſum.* (Ibid.)

Neta fuere ſibi (1) : contextis denique in uſum
Induit his nudos . Vectoria cymba vel abſens
Mœrenti panem tranſmiſit (2). Plura quid addam ?
(Tanta ejus pietas fuit) Omnibus omnia facta eſt .
Miraris Regale decus ſe munia ad iſta
Dejeciſſe ? Suis manibus , dum ſola manebat ,
(Sola tamen nobis valeat ſi dicier Illa ,
Quæ comitata ſuis ſemper Virtutibus ibat)
Pauperibus ſutas veſtes , & tegmina lini
Largiri : atque etiam propriis ſe veſtibus Ipſam
Non ſemel exuere , ut nudos veſtiret egenos :
Inſuper & peplis oſtri , phaleriſque decoris
Se ſpoliare ſuis , ut Chriſti altaria adornet :
Ipſamque intereà tritæ velamina veſtis
Induere : atque manu , qua nata eſt Sceptra tenere ,
Exonerare colos , & linea ducere fila ;
An non Reginæ tantæ , vel Principe in Urbe ,
Mos hic perſolemnis erat ? Largiſſima ſemper ,
Queis non Urbe ſtipem fas eſt depoſcere ; quoſve
Longa premit macies , quo clam ſtipis ære fovebat !
Pauperis hinc quoties jejuno ventre cadentis ,
Non emptis dapibus ſuffecta eſt menſa paratis ! (3).
Quid referam vehemens argenti pondus & auri
Nurſino Populo , vaſto telluris hiatu ,

Exhau-

(1) *Quæſivit lanam & linum, & operata eſt conſilio manuum ſuarum.* (Ib.)
(2) *Facta eſt quaſi Navis Inſtitoris de longe portans panem ſuum.* (Ibid.)
(3) *Manum ſuam aperuit Inopi, & palmas ſuas extendit ad pauperem.* (Ib.)

Exhauſto cunctis opibus, quàm maximè egenti,
Impenſum ? gemmas, phaleras, dextralia, inaures,
Sæpius aut nudo detracta monilia collo ?
  Extenuata licèt flammis febrilibus artus,
Aſſiduò quantùm jejunia longa trahebat!
Sæpe videbatur ſqualleſcens proxima morti;
Tanta erat in vultu macies: pietate moventur
Aſtantes: nihil Illa ſui. Si funera differt,
Creditur Angelico dumtaxàt vivere Pane,
Eſuriem quo ſæpe ſuam paſcebat ad aras.
  Longo in lethalis morbi languore ferendo
Vis animi fortis, patientia quanta nitebat!
Obſtupet ipſa febris. Duris languoribus ipſis
Fortior exultat gaudens. Quid plura ? ſereno
Vultu poſt annum mortem videt Illa futuram.
Non ſic ad thalamum currens lætata triumphat
Sponſa novum: Regni caperet nec læta coronam
Clementina, libens ſolii nec ſceptra teneret;
Ut ſibi prævisâ lætatur morte propinquâ (1).
Ut geſtit gaudens! ut læta, ad ſidera palmas
Erigit, atque optat mortali corpore ſolvi!
Vidiſſes alacri hac, illac tranſcurrere greſſu;
Non ſecus ac cervus muſcoſi ad flumina fontis
Currit, cui pendet lethalis pectore arundo (2).

Fit

(1) *Ridebit in die noviſſimo.* (*Parab. Sal.* 31.)
(2) *Quemadmodum deſiderat Cervus ad fontes aquarum; ita deſiderat anima mea ad te Deus.* (*Pſalm.* 41.)

Fit tandèm voti compos, vitamque peractam
Juſtitiæ addictam, felici morte coronat (1).
CLEMENTINA, pari quonam te carmine adęquē?
Vel quæ digna tuis meritis encomia laudum
Ipſe canam? Quamquàm quid Solem lucibus ornē?
Jam tibi, nota ſatis laudem tua facta perennem
Concinnent, meritique tui faſtigia tollant (2).
Poſteritas te ſera canet: dumque aurea voluet
Aſtra Polus, memori ſemper celebrabere cantu (3).
Te chelys Italiæ ſemper; Te nuncia veri
Fama canet, referetque tuum per ſæcula nomen (4).
Intereà, cui muſa deeſt, cui nulla loquendi
Copia, cui nullâ reſonat dulcedine cantus,
Sufficiat de Te calamo hæc ſcripſiſſe ſupremo:
RE TAMQVAM VILI, VASTI MODERAMINE REGNI
POSTHABITO, COLVISSE FIDEM, SPRETAQVE CORONA:
Hoc ſatis, ut meritum cumulatis laudibus æquem.

VI-

(1) *Qui cupit diſſolvi, & eſſe cum Chriſto, delectabiliter moritur.* (*Auguſt. in Joan.*)

(2) *Confiteantur tibi omnia opera tua.* (*Pſalm.* 144.)

(3) *Generatio & generatio laudabit opera tua.* (*Pſalm.* 143.)
In memoria æterna erit Juſtus. (*Pſalm.* 111.)

(4) *Memoria Juſti cum laudibus.* (*Prov.* 10.)
Immortalis erit memoria illius: quoniam apud Deum nota eſt, & apud homines. (*Sap.* 4.)
Cujus memoria in benedictione eſt. (*Eccl.* 45.)
In multitudine Electorum habebit laudem. (*Eccl.* 14.)
In medio Populi exaltabitur, & in plenitudine ſancta admirabitur. (*Ibid.*)

VICTORIA JOANNIS III. *POLONIÆ REGIS*, Sibi, Filio JACOBO Principe aſtante, parta,

In ſolvendâ VIENNA, *acri obſidione à Turcis vallatâ, fatali eorumdem internecione.*

E L E G I A.

VEnerat Odryſeos, armis inſtructus Eois,
Cerberus, horrendum gutture hiante latrans:
Venerat aſpectum valdè efferus, ora triſulcus,
Sanguineo horribili lumine triſte micans.
Atque VIENNALES agitatas cominùs arces
Æribus atque armis bella cruenta ciet.
Jam catapulta tonat, jam crebris mœnia pulſat
Ictibus, atque Arci plurimus inſtat ovans.
Jamque VIENNA pavet bello oppugnata feroci,
Jam perculſa timet, jam prope victa labat.
Heu pietas! Ergo AUSTRIACIS Domus inclyta petris,
Et Caput Imperii magna VIENNA cadet?

Nec ſatis: hinc inhians ter ſanctã proſpicit URBEM,
Ardet & in Tibris fonte levare ſitim.
Jam cœptum molitur iter, jam ſtare videtur,
Et Capitolino in Colle locare thronum.
Jam victor ſpoliis, prædâque, auroque potiri,
Atque humili ſtatuit ſternere Templa ſolo.
Chriſtiadum turmæ; fortes, heu! currite Reges;
Obſeſsâ & tantam pellite ab Urbe luem.
Currite: Cæſareas Trax barbarus arietat arces,
Muroſque Auguſtos trux catapulta ferit.
Scilicèt Auguſti Imperii quàm ſumma poteſtas
Eoi, in Mauros, Occiduique ruet?
Currite...Quorsũ autẽ trepidus timor occupat artus?
Atque opis auxilium, ſubſidiumque peto?
Sarmaticis oris fortiſſimus ecce JOANNES,
Præceleri innixus quadrupedante volans:
Nec mora: confertos vi totâ invadit in hoſtes,
Et propè victrices mox quatit ore manus.
Ut Leo magnanimus Libycis egreſſus ab oris,
Excutiens armos, excutienſque jubas:
Fertur in adverſas acies; nigraſque phalanges
Diſgregat, & cæſas deiicit ante pedes.
Nec ferrum ponit, donèc proſtraverit Ultor
Tergeminum monſtrum, tergeminumque caput.
Non illi, ut Vates, medicatis frugibus offam
Obiicit: aſt pectus transfodit enſe ferum.

Odry-

Odryſis hinc, cunctis Scythiæ pallentibus aſtris,
  Naufraga ſub proprio ſanguine Luna perit.
I nunc, & victrix murorum ſcande ruinam:
  Everſiſque aris Urbe potire ferox.
I, pete Germanos bello, captamque VIENNAM
  Funditùs evertas, AUSTRIACAMQUE DOMUM.
Sarmaticus Mavors, forti munitus Achille,
  Hæc tibi Sarmaticâ munera ab arce pluit.
I, pete in axe Jovem. Mars Bellicus ecce Polonus
  Auſtriaco hæc præſtat tela triſulca Jovi.
JUPITER AUSTRIACUS ſic fulminat axe Typhæos:
  Sarmaticus ſic Mars Rhinocerota quatit.
URBE, pari bello quondàm pereunte, Camillus
  Sic valido hoſtiles reppulit enſe manus.
Flagrantiſque diu truculenti incendia belli,
  Atque arſam, Senonum ſanguine, ſparſit humum.
Hac igitur palmâ commendet ROMA Camillum,
  Ipſius & clarum nomen ad aſtra ferat.
Magna, ſuum Martem, laudabit VIENNA JOANNEM;
  Et clarum nomen tollet ad aſtra ſuum.
Ille Redux URBEM ſuffulſit, et Iſte VIENNAM:
  Victor uterque arces ſuſtinuere pias.
Fortior aſt uter? Ille ruentem ſuſtulit URBEM:
  Ter forti Hic Urbem rexit utramque manu.
Humanas ſolùm fortis ſcidit Ille phalanges:
  Contudit Hic homines, tartareaſque feras.

Herculis intereà quis concinat inde triumphos ;
Herculis & laudes carmine ad aſtra ferat ?
Stantibus idcircò Saliis, Etruſca Juventus
Laudibus Herculeis aſtra ferire ſinat.
Te Stygii tremuere lacus, te Cerberus Orci,
Te flegetontææ contremuere feræ.
Jure igitur meliore canam præclara JOANNIS
Geſta : habet his etenim fabula nulla locum.
Tu Maurum jugulas Eunem, Tu barbara mactas
Prodigia, & Scythicas confodis enſe feras.
Lernæam ferro & flammâ Tu percutis Hydram ;
Tuque Erymanthæum ſtipite perdis aprum.
Audi igitur, VIENNÆ, ter Cœlo clarus ab alto,
Atque URBIS flexo poplite vota, preces.
Salve chara Deo ſoboles, decus addite Divis,
Propitio & nobis Numine dexter ades.
Salve SOBIESKÆ quàm maxima gloria ſtirpis,
Præſidium Fidei, præſidiumque meum.
O mihi ſi valido nunc adforet enſe JOANNES,
Quàm citò Biſtonii cederet ira Lupi!
Guttura transfoſſus, tria Cerberus ora ſileret,
Nec ſaniem poſſet lambere lingua ſuam.
CÆSAREIS Aquilis caneret nunc ROMA triumphos ;
Templorumque eſſent plurima ſigna tholis.

Vota

Vota Urbis præſentem intueri JOANNEM,

Poſt relatam de Mauris, in incrementum Religionis, victoriam: Cujus abſentia penſatur

Per Præſentiam MARIÆ CASIMIRÆ Reginæ Uxoris;

PRINCIPUM FILIORUM

JACOBI, CONSTANTINI, ALEXANDRIQUE:

Et poſtremò

MARIÆ CLEMENTINÆ,

MAGNÆ BRITANNIÆ REGINÆ, NEPTIS:

Quibus duobus ultimò recenſitis, defunctis etiam condecoratur.

E L E G I A.

STraverat invicti fortiſſima dextra JOANNIS
  Æthyopes; Scythicas contuderatque feras:
VIENNA omnis vertit manſura in gaudia luctum,
  Lætumque extollit vertice tuta caput.
ROMA exultanti plaudit lætata Sorori;
  Proque habitâ palmâ thurea dona cremat.
Hinc ait exoptans: O ſi foret, ora tueri,
  Copia, Victoris magnanimique Ducis!
Cur mihi non fertur, præſenti ut munera ferre,
  Atque alternanti verba referre queam?

Præ-

Præſtare obſequium, dignaſque rependere grates;
  Cernuaque invictam ſtringere ad ora manum?
Per quam VIENNA Soror Mauro defenſa feroci,
  Per quam turrito vertice floret adhuc.
Per quam regnat adhuc Romana potentia Mundo,
  Et mea per quam non eſt temerata Fides.
Dixerat: aſt Illum cœleſtia Regna manebant,
  Latura Eroi præmia digna ſuo.
Hinc victor plantis ſublimibus aſtra petivit,
  In quibus, æternâ ſede potitus ovat.
Attamen æthereo Solio ſublimis ab alto,
  Proſpiciens ROMÆ plurima vota piæ:
Hùc miſit locuples Uxorem, Pignora, Neptem:
  Uxor honos, ſplendor Pignora, Neptis amor.
Conjugis aſpectu, lætantis gaudia ROMÆ
  Lætitiamque animi, quis ſatis ore ferat?
Collibus exultans äit: oh, datur Urbe morari
  Dimidiumque ſui, deliciumque meum!
Et quoniam veram ſectantur pignora Matrem,
  Stipata hinc triplici pignore Mater ovat.
Fulgidior ſicut reſplendet Luna, ſequaces
  Si trahit Arcturos; Sol licèt occiderit:
Sic juxtà Natos excelſior enitet Uxor,
  Aſtriferas inter ceu nova Luna faces.
ROMA hìc præteritam, JACOBO Principe viſo,
  Lætitiam duplicans congeminanſque ſuam:

En,

En, ait, illa manus validiſſima fortis Achillis,
Qua mille Æthyopes interiere truces.
Immanem, ſuperi, quantâ vi perculit Afrum!
Quot letho, Odryſio ſanguine tincta, dedit!
Cædibus horribilis quo robore diſpulit hoſtes!
Quam video, ſatis eſt, hanc mihi noſſe manum.
Regali URBS igitur ditata hac ſtirpe ſuperbit;
Lætitiamque animi nec capit ipſa ſuam.
Quid verò? (res nulla diu mortalibus uſquàm eſt:
Quæ fit vix perquàm maxima, lapſa cadit)
Inter ALEXANDER geminata hęc gaudia, acerbâ
Morte, ævo florens, ultima fata ſubit.
Męſtę URBIS gemitus, Procerũ lacrymasq; referre,
Ploratus Populi, triſtitiemque Patrum:
Ter magnam pendens, qui juſtâ lance librare
Jacturam tanti Germinis, ille poteſt.
Undecimus Clemens quantùm perculſus acerbo
Hoc fuerit fato; dicere quis valeat?
Regalis teſtantur adhuc monumenta feretri,
Oſtenditque ſatis pompa decora facum.
Intereà URBS omni viduatur ſtirpe JOANNIS:
Namque abiit Conjux; Natus uterque ierat:
Iure igitur ſquallens longo mœrore tabeſcit,
Neve ſinit lacrymis ora rigare ſuis.
Ecce autem clarâ tandèm de ſtirpe JOANNIS
Clementina Urbem nobilitare venit.

Exci-

Excipit exultans plauſuſque ad ſidera tollit,
Et tanto gaudet pignore ROMA ſuo.
Atque ait, Hæc Patrui defuncti hìc ante, doloris,
Abſtergens lacrymas, vulnera priſca levat.
Hæc Aviam penſat, Patruos, Patremq; JACOBUM;
Hæc quoque (tantà Illi eſt gratia) penſat Avum.
Quid verò? ò nimiùm labentia gaudia terræ!
Hæc quoque vel florens ultima fata ſubit.
Qui dolor Urbi omni, gemitus lacrimæq; dolentum;
Qui mœror Procerum, triſtitieſque Ducum:
Qui tibi tunc ſenſus lacrymanti, maximè CLEMENS;
Non opus hìc memorem: diximus ante ſatis.
Hoc tranſiſſe, nefas: JOANNIS maxima proles
Utraque CLEMENTUM eſt tempore functa diem.
Id fuerit: quoniam vel ſint hæc tempora nacti
Defuncti, & proprios claudere uterque dies:
Juſſerit aut Cœlum CLEMENTUM tempora habere
Sortem hanc: hic calamus ſcribere neſcit iners.
Quidquid id extiterit: Defunctos, dixero, honores;
Sortem CLEMENTES non habuiſſe parem.
Hiſce parentatum poſtquam clariſſimè in URBE,
Necnon Regifici funeris actus honos:
JOANNES Cœli nitidis clariſſimus aſtris
Romæ ait: hoc duplex pignus amoris habe.
Oſcula ſi vivæ ſtuduiſti huic figere dextræ;
URBE mei hac duplici parte, perennis ero.

Ro-

Romam veniente

REGE JACOBO.

EPIGRAMMA.

VAde procelloſis, erepte Infantule Moſes,
Cœli ſervatus munere ſoſpes, aquis.
Vade: quid obliquis gradiens ambagibus hæres?
Vade, ſcias, dabitur Sephora Sponſa Tibi.
Vade, propè eſt tempus, Populũ quo deniq; preſsũ,
Servili durâ conditione leves.
Vade Britannorum de climate miſſe Tobia,
Quod facies Raphael diriget alter iter.
Vade peregrinas JACOBE ſecunde per oras,
Pulchra Rachel peregrè quæ Tibi nubat, erit.
Vel ſolo baculo Patriis diſceſſeris oris,
Quanta Redux dives JACOB opima feres!
Vade, Saul hoſtis fugiens bella aſpera, David;
Abigail Sponſum Te pia Sponſa manet.
Vade: quid inſidias, metuendaque multa pericla;
Lictores, plagium, furta, necêſque times?
Vade, Thronum Patrium per tot diſcrimina rerum,
Jeſſiades alter, ſorte ferente, petis.
Sic pius Æneas, Patriis à ſedibus Hoſpes,
In Latio invenit fœdera, ſceptra, toros.

Eodem Urbem ingrediente,

TAMESIS

Regius BRITANNIÆ Fluvius

TIBRIM alloquitur.

EPIGRAMMA.

SIſte fatigatas longis anfractibus undas,
Tybri: tuas magnus nam ſubit Hoſpes aquas.
Regia ſi Latii majeſtas exulat oris;
Jam nunc, Tybri, novo Rege decorus eris.
Excipe feſtivâ venientem fronte JACOBUM;
Atque hilaris charum pondus, Amice, feras.
Excipias, meritoque Illum venereris honore:
Hei mihi, cui tanto non datur ore frui!
Hunc ubi contuleris magnæ ſub mœnia Romæ;
In mare præcipites volve ſuperbus aquas.
Si fueras omnes priùs inter maximus amnes:
Suſcepto hoc poſthàc Hoſpite, quantus eris!

DUO

DUO GENII,

Alter Tibridis Nymphas;

ALTER

CLEMENTINAM

Urbem ingredientem alloquitur.

ELEGIA.

*Gen.*1. EXere virgineũ,glaucis caput exere lymphis,
Siqua pudens Tibris gurgite Nympha lates.
Exeat & tecum Charitum lætiſſimus ordo,
Naiadum, Dryadum, Nereidumque cohors.
Excipiantque novam veniẽtẽ murice Nympham;
Et foveant molli languida membra toro.
In Latii terras dum Clementina propinquat;
Tibridis ad ripas en nova Nympha venit.
Et ſuperi,proh qualis adeſt! Quantũ inſtar in Illa eſt!
Haud vidit Cyprus, neve Cythera parem.
Quod decus ore nitet! digna eſt cui virgo Diana,
Et cedat venerans aurea dona Venus.
Excubat in toto divina modeſtia vultu;
Angelicum toto ſpirat ab ore decus.
Quæ ſpecies vultus! hilaris quæ gratia frontis!
Ut triplex uno regnet in ore Charis.

*Gen.*2. Vade peregrinas Rachel altera pulchra per oras,
Ducat qui dignus te JACOB alter, erit.
Vade puerperio fortunatiſſima Sancto,
Heroes Fidei quæ duo clara dabis.
Vade Polonorum de climate miſſa Rebecca:
Non unus: fuerit Natus uterque Jacob.
Vade, tuis totam repleas virtutibus Urbem;
Virtutis ſtimulus ſtans ibi quantus eris!
Vade, trahes poſt te tua per veſtigia plures;
Gloria quæ præeat, quæque ſequatur, erit.
Vade igitur, Sanctamque ſubi feliciter Urbem;
Atque tuæ exiſtat terminus illa viæ.

EMBLEMATA,
Quibus eximiæ

TUM REGIS JACOBI,
TUM

MARIÆ CLEMENTINÆ,
VIRTUTES VARIIS IMAGINIBUS ADUMBRANTUR.

Car Grandi Sculp

Fides REGIS JACOBI *Corde hoſpes recepta.*

TEmpla ubi tuta diu, vaſto procul Orbe Pagano
Pulſa, habeam; ſedem conſtituamque meam?
Hic tamen à dextris en aſtitit, ecce JACOBUS:
Iſte, reor, Fidei Templa locumque dabit.

En

En ſubeas, inquit, noſtri penetralia cordis;
Non tantâ exiſtant Hoſpite digna licèt.
Jam ſequor, ingrediens *ponam hoc in pectore ſedem*;
Et ſidi ſemper pectoris hoſpes ero.
Iſte vaporanti pro thure calentibus aris
Par eſt: proque animis millibus iſte ſatis.

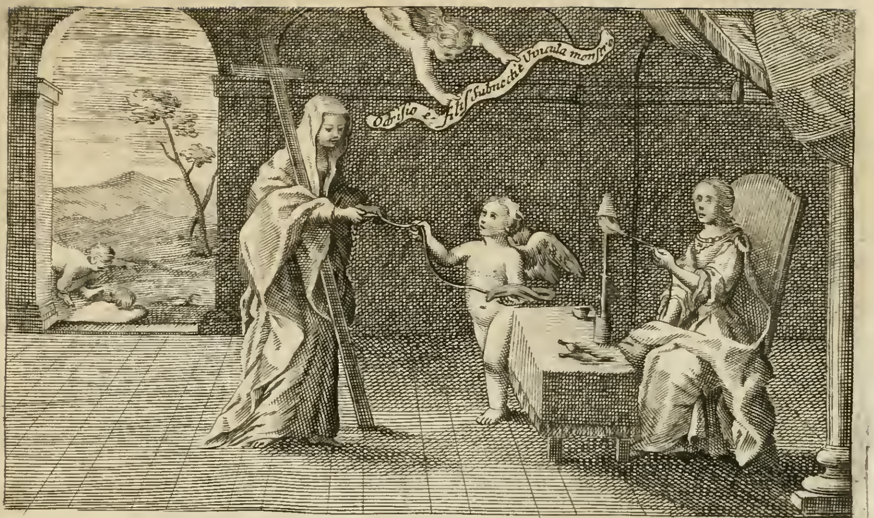
Ad Fidem, ut in REGIO JACOBI, & MARIÆ CLEMENTINÆ pectore conſedeat.

EPIGRAMMA.

INgredere æterni pulcherrima Filia Patris,
Filia ſupremi Numinis, alma Fides:
Ingredere Iſtorum Regalia pectora; dignum
Auguſtum hoſpitium corde in utroque patet.
Templa tibi quæris, terris expulſa Paganis?
Cordibus Hi propriis templa thronumq;dabunt.
O quàm tuta moras hìc duces! Altera Nutrix
Fida erit: atque alter Duxque Comeſque tuus.
Quàm benè te Reges dicuntur lacte fovere (1)!
Quàm benè Regifico diceris orta toro!

CLE-

(1) *Erunt Reges Nutritii tui, & Reginæ Nutrices tuæ.* (*Iſa.* 49.) *Mamilla Regum lactaberis.* (*Iſa.* 60.)

CLEMENTINA linea filamenta expedit, è quibus Fides compactis vinculis, è ferrugineo Solio Barbariem lapſam adſtringit.

POne ſupercilium, tumidâ qui mente ſuperbis;
  Ventoſamque auram pone, ſuperbe, tuam.
Aſpice femineam Regali ut pollice tractat
  CLEMENTINA colum, linea fila trahens.
Juxtà aſtans Illi, celeris vertigine fuſi,
  Turcarum caſus netque trahitque, Fides.
Odryſio è filis ſubnectit vincula monſtro;
  Quod, videas, preſſum colla cadenſque ruit.
Et ferro atque igne Alcides confregerit Hydram:
  Monſtra, eſt, Odryſeos plus domuiſſe colo.
Si tantùm valuit, terris dum vixit: in axe
  Quid faciet, felix dum premit aſtra Poli?

Ce-

Celebres veteris Teſtamenti Feminas vel æquavit, vel imitata eſt.

EPIGRAMMA.

TEmporibus priſcis fuerit quæ Femina major?
Natos das Iſaac Sponſa Rebecca duos.
Sponſa puerperio, ter grandi juncta JACOBO
Rachel; Beniamin quæ paris atque Joſeph.
Ut Sponſo placeas, ſi quando compta nitenſque
Fers indumentum muricis; Etſther eras.
Siſara Jahelis clavo transfoſſus obivit?
Abſtulit & Judith, cæſo Holoferne, caput?
Tu ſæcli noſtri præfortis Femina; victrix
Thracibus abſcindis colla, teriſque caput.
CLEMENTINA, tuis quàm Te virtutibus effers!
Priſcas, par Mûlier pluribus, una refers.

Clariores Regiis natalibus Feminas ſummo ſtudio imitari contendit.

EPIGRAMMA.

EXempli numquid, ſimili virtute, recentis
Reginas celebres non imitata refers?
Quas tibi præ totâ poſuiſti mente ſequendas;
Atque illis, totis viribus, eſſe parem.

Mar-

Margarita fuit, necnon Hedwigis, Eliſa (1);
Has non es, parili more, ſecuta Duces?
Numquid virtutes proprias hæ ſponte dederunt?
An furtim dotes ſubripis una tribus?

IN IDEM ARGUMENTUM.

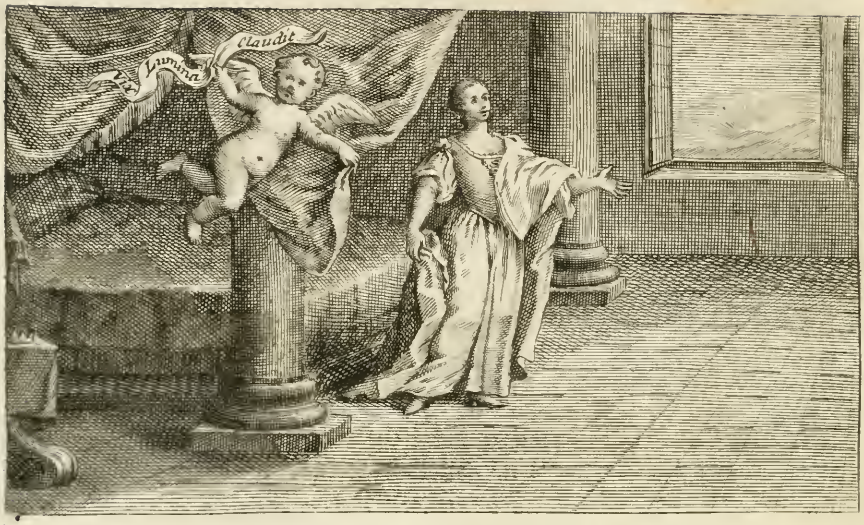
ALtera ſi tantùm dotes, & prima dediſſet;
An non tunc, dicas, Sancta bis una, ſatis?
Diva ſatis Cœli Superis queiſcunque videris;
Non tibi: ni fueris Sancta ter, uſque rogas.
Num Triadem, ſicut Sanctos imitaris? an alma
Ipſa Trias ſtudium hoc ingenioſa dedit?
Quidquid id eſt: Triadis fuerint vel dona potentis;
Aut ardens fuerit plura petentis amor:
Cordibus ò utinam cunctis hæc vota virerent!
Tunc foret hæc vallis Patria, terra Polus (2).

DISTICHON.

Omnia priſca, novis cumulans, exempla reſarcis;
Et docta ex aliis, ipſa Magiſtra doces.

L *Sum-*

(1) *Prima Scotiæ, altera Poloniæ, tertia verò Portugalliæ Regina.*
(2) ...*Paradiſus in terris, & in eis degentes Angeli.* (*Hier. in Reg.mon.*)

Summo mane ſurgit è ſtratis.

PRæproperet curſu celeri Sol clarus in Orbem,
  Afferat ut Mundo, luce nitente, diem.
Expulſis ſomnis & ſpreto ſtramine, Solis
  CLEMENTINA ortum prævenit, atque diem (1).
Quid mirum? Numquid roſeis Aurora quadrigis
  Non præit Eoo, Solis, ab axe, jubar?
Corde vigil Domino ſemper, *vix lumina claudit*:
  Corque Deo advigilans (2) otia longa vetat.

Maxi-

---

(1) *Deus Deus meus ad te de luce vigilo.* (*Pſalm.* 62.)
Prævenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua. (*Pſ.* 118.)
(2) *Ego dormio, & cor meum vigilat,* (*Cant.* 5.)

Maximo amoris æſtu ad menſam Domini ſæpiſſimè accedit.

REm prope Divinam ſicui ſpectare voluptas;
 Aſpiciat, quam nunc ſculpta figura refert.
Cernat, ut exardens Regina accedat ad aras,
 Ut ſumit Divas obſequioſa dapes!
Sumit, & accipiens Divo flagrat igne: flagranſque
 Ardet; & ardorem vix capit Ipſa ſuum.
Proh Deus! *Iſte Calix quàm dulcis inebriat*! inquit:
 Fitque mea his epulis quàm ſatura eſuries!
Attamen ipſa fames, Diva hæc dum fercula ſumit,
 Paſcitur; aut creſcit grandior annè magis (1)?

(1) *Qui edunt me, adhuc eſurient; & qui bibunt me adhuc ſitient.* (Eccl. 24.)

Tereſiam V. imitata, converſionem Mauris deprecatur.

ÆTernæ lucis ſplendor, Genitoris Imago (1),
  De vero lumen lumine, luxque, dies:
Inſpice fronte procax, quantâ caligine mentem
  Proh dolor! infelix Thracia preſſa jacet!
Sub Satanæ imperio tenebras pro luce ſequuntur:
  Heu tenebræ! heu noctes! heu ſine luce dies!
Pro ratione ſcelus, vitium pro lege tuentur;
  Eſt Mahometiſmus ſecta nefanda, Fides.
Lux Mundi tantis tenebris miſerere; remotis
  Succedat tenebris lumen, & alma dies.
Tu qui de tenebris mandas ſplendeſcere lumen;
  Ipſius illuſtres lumina luce tuâ.
Expellat tandèm tenebras, lucemque ſequatur:
  Atque unus Paſtor ſit Gregis, una Fides. *Re-*

(1) *Candor lucis æternæ, & Imago bonitatis illius.* (*Sap.* 4.)

Car. Grandi Sc.

Rebus Mundi contemptui habitis, Chriſtum gloriam ſuam, Fidem ſibi Coronam optat.

CHriſte decus Cœli, nitidi Regnator Olympi,
De vero Numen Numine, Rexque potens:
Quid mihi cum Regnis terræ? Cœleſtia cordi
Regna mihi: cordis ſidera cura mei.
Aula vale Regni, Solii vos Sceptra valete;
Regia perpetuùm blanda Corona vale.
Gloria clara vale mihi: *Tu mea glòria, Chriſte*;
Atque meum Regnum: Tuque Corona Fides.

Supernæ Patriæ deſiderio flagranti, Divinus Amor ignito jaculo præcordia tranſverberans, Animæ ſemitam pandit.

VIta mei cordis, JESU; mea gaudia JESU;
　Dulce melos, nectar, melque ſuave meum:
Quantus corde ſedes! *Hoc quis me carcere ſolvet*;
　Hæreat ut tandem ſpiritus iſte tibi?
Corpore diſſolvi cupio: mihi vivere pœna eſt;
　Atque mori lucrum: mors mihi vita foret.
Hinc Puer armipotens validum in præcordia telum
　Injicit; atque datâ morte triumphat Amor.
Quomodo Mors iſtud poſſet ſuccidere ſtamen;
　Aurea ſi cędit ſtamina ſolus Amor?
Porrò Amor hoc ſtamen quidni ſuccideret? Almus
　Namque Amor hoc ſtamen duxit; Is ergo tulit.

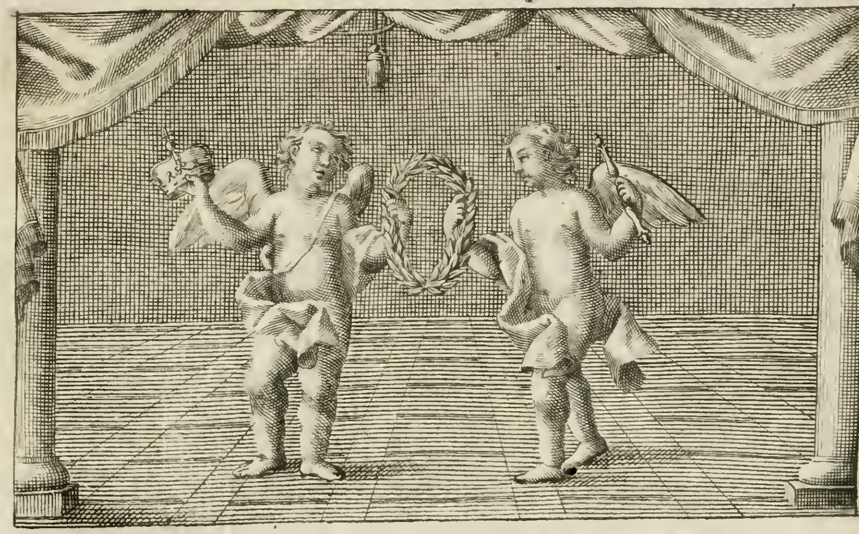
Ad Sereniſſimos

CAROLUM

WALLIÆ PRINCIPEM,

ET HENRICUM

Ducem Eboracenſem.

INvicti Proceres, fortiſſima pectora belli,
Magnanimi Juvenes, veri duo fulmina Martis,
Atque novi Fidei Heroes, pia germina Regum,
Digna STUARTORUM Regali Sanguine proles,
CAROLE prima Patris ſoboles, HENRICE ſecunda,
(CAROLE ſpes Patris florens, HENRICE levamen)
Vel minimas tantùm veſtras quis dicere laudes,
Ut par eſt, valeat, dignoque extollere cantu?

Non

Non mihi Mœonio fluerent ſi carmina plectro .
Non mihi centenis reſonent ſi vocibus ora ,
Omnia tot decorum præluſtria ferre valerem ,
Omnia tot laudum præconia currere poſſem .
Diva Fides Procerum per laudes ire tuorum
Conanti præſens adſis ; & Numine grandi
Grandia commemorans , audacibus annue cœptis :
Auſpice Te , placido jam ſolvitur anchora portu ,
Atque per immenſi ſublimes æquoris undas
Ire parat : fragilis Tu per maris alta petentis
Dirige Navis iter ; validis ne concita ventis ,
Neu fracta in ſcopulis , ſæviſque oppreſſa procellis,
Naufraga mergatur : redeat ſed littora ſoſpes .
Nam fari eſt animus quàm clarâ à ſtirpe creata
Hæc pia Progenies , magnus cui junctus IBERUS ,
Junctus LUSITANUS adeſt ; conjunctaque MAGNA
AUSTRIACIS AQUILA eſt plumis:qui Sãguine ab uno
Scindunt ſeſe omnes , maternâ ex ſtirpe creati :
Præteritis GALLUS thalamis quoq; Sanguine jũctus.
Creverat invicti Neptis formoſa JOANNIS ,
Jam matura toro , jam plenis nubilis annis ,
CLEMENTINA : ſuis quam pro virtutibus unam
Antiquo Illuſtris generis de Sanguine natus
Sarmata quiſque petit Sponſam . Majora ſed Illam
Fata vocant aliò , virtutis in Urbe theatrum

Ut

Ut foret ; atque adeò totam latè undique terram
Repleret, complens tantis virtutibus Urbem.
Tunc Petri Navim ſummâ cum laude regebat
Undecimus CLEMENS : paulò priùs Urbe JACOBUM
Qui, quo par fuerat ſplendore exceperat ; & qui
SOBIESKI MARIÆ ſacrato Chriſmate inunctæ,
Grandis Avi in ſummi ſtudii monumenta perennis,
Nomen habere dedit, perfungens munere Patris ;
Et CLEMENTINAM proprio de nomine dixit.
Regius Anglorum Juvenis dignuſque JACOBUS
Hanc ſibi ſponderi curat : Cœloque volente,
Acta hæc, ſpe citius, valdè licèt ardua, res eſt.
Jamque triumphali pompâ prope mœnia Romæ
Nupta Puella ſubit, cunctis plaudentibus. Urbis
Gaudia quis referat, tandèm cum læta videret
Principe JACOBO Natam, Neptemque JOANNIS ?
Urbe recens aderat, quam nulla oblivia mentis,
Neve dies adiment, illius fama JOANNIS
SOBIESKI invicti, cujus de robore dextræ
Soſpes adhuc durat, devictis hoſtibus, Urbs hæc ;
Atque VIENNA Soror Turcâ defenſa feroci :
Quando ſub proprio demerſit ſanguine Lunam.
Cum gaudens tota Urbs ait : O datur ora tueri
Atque iterùm ſpectare, ſuo de ſanguine prolem
Illius Herois, cujus virtute valoris
Turcica captivum non ſtringunt vincula collum,

Non data Prædoni caſſis, non læſa poteſtas.
Salve chara Deo, Regis plæclara JOANNIS
Neptis, ter grandis Conjux & digna JACOBI.
O, Superi faciant, Regali ut juncta Marito
Non longè hinc decores Regali germine Romam;
Atque novo Mater cumules nova gaudia fructu.
Læta novos Proceres expectat Roma Britannos,
Expectatque Fides, tantis plauſura triumphis.
Audierant hæc vota Poli, cum Regia Conjux
Concepto tumidum præſenſit pignore ventrem:
Jam jamque adventant pariendi tempora. Pupus
Non JACOB abſimilis, ventris de carcere ſolvi,
Et manibus pedibuſque ſimul ſe pandere in auras
Æthereas geſtit. Matris cum CAROLE tandèm
Ex alvo egrederis: Natum non pronuba Juno,
Non Venus, aut Altrix ſuſcepit Diva triformis;
Neve Thetis talo Stygiis immerſit in undis.
Sed Themis alma ſuis ſuſcepit protinus ulnis
Obſtetrix: Charites lavarunt flumine puro;
Speſque oſtro involvit; Pietas cunabula duxit:
Religio tandèm teneris dedit ubera labris.
Splendida dona ſinu, vultu Natura ſereno,
Munificâ verſat dextrâ: pulcherrima Virtus
Divinas effundit opes. Naturaque tandèm
Se tantum potuiſſe ſtupet: ſtupet ipſaque Virtus:
Utraque primatum jactans, ſeque auſpice, Natum
Vult

Vult Te. Naturam ſed virtus Vincit; & Illa
Se vinci gaudet. Nato Te, ſidera lucem
Inſuetam nobis præbent (*); Cœloque loquente,
Magni aliquid toti viſa eſt portendere Mundo
Lux Superis aſtris fulgens. Num gloria Phœbi
CAROLE, facta tua eſt Infans? Aut axis utrique
Naſcenti blandus ridet fulgentibus aſtris?
Macte igitur virtute Puer, creſce omine tanto;
Revera felix portendunt ſidera fatum;
Regie macte animis Infans: Sic itur ad aſtra.
  Aſpicit Urbs ſidus fulgens, loquiturque viciſſim:
Quis, udeitas, erit iſte Puer? Simulacra Deorum,
Et ſacra Idolis, Domino naſcente, ruinam
Fana tulere. Jugis Scythiæ glacialibus altis,
Ac Libyæ cryptis, capitis ſeptemplicis Hydra,
Te Nato, trepidare artus, formidine caſum
Anticipare ſuum, proprioque paveſcere in antro.
Hinc ait: Hic ille eſt Heros, quem fata cadenti
Mox mihi laturum portendunt enſe ruinam.
Nec ſpes ulla fugæ nobis; non enſe minaci
Enſem, nec fatis contraria fata repellam.
Dum ſic illa gemit; quantùm te Roma ſuperbit
Exultatque animis! Secumque Britannia quantis
Surrigitur votis, Cœlo capita alta ferendo!

(*) *Qua hora Princeps CAROLUS naſcebatur, ſumma totius Urbis admiratione, fulgidiſſimum ſidus in Cœlo viſum eſt.*

Utraque in hoc ortu ſeſe ſolatur. Inani
Nec ſpe fruſtratur ſperans: nam lucis in ipſo
Fortis veſtibulo, Patrio vix natus in oſtro
Vagitus fundis nullos: vel gutture fletus
Si promis, bella Æthiopi fatalia monſtro
Infans præforti dextrâ; non Herculis inſtar,
Res ſed præclarè geſtas imitatus avitas,
Flendo paras; quave arte vales, indicere bellum,
Voce movere acies, Martemque accendere diſcis.
Lactis adhuc, cunas tener indignatus inertes,
Reptaſti per ſcuta, Puer: Jam trimus ovanti
Indueris galeâ, lateri jam porrigis enſem,
Jam clypeo lævam munis, jam dirigis haſtam.
Bellica quæ virtus? Atavis quæ gloria priſcis?
Qualis Jacobus, quantuſque Henricus in hoſtes?
Major uter fuerit? quo Rege Britannia tandèm
Clarior extiterit, vaſtum turrita per Orbem?
Hæc ſunt, quæ primis Juvenis ſcrutatus in annis,
Patre pio monſtrante, petis. Nil optimus Ille
Gratius aſpexit retrò actâ luce dierum;
Quàm quod virtutum ſtimulis melioribus ardes,
Quodve animo mactus forti, Te florido in ævo
(Tanta nitet virtus) Atavis potioribus æquas.
Majeſtas vultu reſidet, nitet ore venuſtas;
Atque decus Regale nitet, gravitaſque, leporque.
Quæ propior Sceptris facies? Quis dignior aulâ

Vul-

Vultus erit? Regnum poteras hoc ore mereri.
Grande decus Regem naſci, fierique merentem
Majus: utrumq; ſimul ſummum. Te Principe in uno
Splēdet utrumq; decus ſummū: namq; auſpice Cęlo,
Et Regem Virtus faciet, Naturaque fecit.
  Degeneres animos timor arguat: ò quibus hoſtes
Vel nunc ſpiritibus terres! Ad Regis honores
Invenies virtute viam, Genitricis ab aſtris
Adjutus precibus. Stimulis exempla tuorum
Te quantis urgent! Summū quoque maxima Regni
Gloria calcar habet: nec Te præclara JOANNIS
Fama latet, ſummo Cœli qui clarus ab axe
Martia bellanti tradet præcepta Nepoti.
Illius exemplo motum juvenilibus annis
Quo zelo pectus flagrat! quæ Martia tecum
Bella putas animo! quantus conſurgis in hoſtes!
Quantâ vi traheris! quantoque accenderis æſtu!
Vix animum Natura capit; ſtupet ipſaque Virtus.
Sola Fides animum noſcit: namque illa creavit
Tantos corde animos, tantoſque illa addidit æſtus;
Atque ſuum Heroem fecit: quo ſoſpite, monſtrum
Immanis Scythiæ, Cœli fulgentibus armis,
Proteret invictâ dextrâ: namque arma paravit,
Quæ non ignivomis vaſtæ fornacibus Ætnæ,
Iliaco Æneæ, magni Tibris arva petenti
Brontes, ac Steropes, & nudus membra Piracmon
Edi-

Ediderint: Cœli aſt ipſis incudibus almis
Ipſa Fides opifex fecit, Themis alma recoxit.
Eja age, magnanimus ſupra femur enſe potenti
Cingere (1), & adverſos hoſtes pro viribus urge:
Atque ſuperbificâ poſſeſsâ ſede revulſum
Cimmerium proprio fodito mucrone Tyrannum.
Indue jam Proavos, atq; indue mente JOANNEM:
Hunc ſequere, hunc ſpectans imiteris pectore forti.
En vocat, & validis compellat vocibus ultrò:
Niliacas, i, ſterne acies: i, comprime plantis
Turcarum Lunam. Byzanti expelle rapaces
Intruſos Solio: Satanæ diſrumpe catenas,
Atque tuos, fractis Mauris, extolle Britannos:
Jamque aſtra expectant, expectat Roma triumphos.
Et quoniàm Procerum bellis unita duorum
Fortior eſt virtus: ſis ut fortiſſimus Heros;
Jam primi nondùm tetigiſti limina luſtri;
Alterius, Romæ votis, cum germine prolis
Eſt fecunda Parens, digno tibi Fratre creato,
Exornans Urbem geminâ, cum prole, coronâ.
Tuque HENRICE decus terris adnaſceris; & qui
Fratri par Frater, Patriſque ſimillima Imago,
Ore refers ambos, ambos virtutibus æquas.
Digna Patris ſoboles, teneris vel Parvulus annis
Nil puerile ſciens, virtutum attingere culmen
Vi-

(1) *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum, potentiſſimè. (Pſalm. 44.)*

Viſus ſponte Puer, plenus gravitate ſenili,
Conſilioque potens, nunc & par Sceptra tenere.
Inſigni aſpectu vultus atque ore venuſto,
Neſcio quæ præſtans renitet pulcherrima virtus,
Et pluſquàm mortale ferens. Si ludicra pugnans
Pulvere in exiguo parvus certamina ducis,
Jam non exercens ficto ſub Marte paleſtram:
Mars ſed in ardenti congreſſu verus in hoſtes
Prœlia bellanti dextrâ, victricia ſigna,
Milite ſtipatus, cuneos acieſque videris
Ducere; perque agmen, laniantis fulminis inſtar,
Enſe uti: cædeſque, manu, Crucis hoſtibus ardens
Fulmineâ deferre: fluit queis Tigris in oris,
Quà ſcatet Euphrates, rapidus quà Nilus inundat.
Ergo age,rũpe moras,pugãns age bella: quid ergo
Ultrà quid ceſſas? virtus hæc tanta, ſub umbrâ
Quàm lateat tacita, eſt major: cum Fratre ſodali
Conjuncto lateri, ſtricto mucrone recluſo;
Vel tecum Ille ſui gladii fulgoribus: ambo
Pluſquam Scipiades, magni virtutibus ambo;
Ite per extremam Libyam: Parthumque ſeverum
Fatali jugulate manu, jugulate ferocem
Barbariem: Lunamque ſuo ſub ſanguine merſam
Scindite ſublimi plantâ: peſſundate dirum
Maurorum Solium: Reduces vexilla ſubacta,
Barbaricis captis ſpoliis ditatus uterque,

Ur-

Urbem victores reſeratis ſigna triumphi;
Quæ ſuſpenſa tholis, veſtri præclara valoris
Poſthàc venturæ ætati monumenta ſuperſint.
Ite, reluctanti, memores virtutis avitæ
Carpathio, Scythicoque freto, Geticoque frementi
Ponite fræna mari: validum fortemque tridentem
Tollite, & imperio tantos compeſcite fluctus.
Thracius, Aſſyrius quidquid complectitur axis
Veſtri juris erit. Timeat qui forte repulſam
Forſan erit; Solio quoniam non Natus avito
Advena uterq; eſt veſtrũ? An non hac ſorte vel Ipſe
Romulus à Patrio Regno cum Fratre Quirino
Longè ortus? Romamq; tamen non condidit Urbem
Orbis Reginam: tanti quæ Filia Patris
Armorum, legumque Parens, caput extulit aſtris;
Solque ubi conſurgit, gelidis ubi mergitur undis
Protulit imperium? Numquid virtute minori
Heroes fuerint Fidei; cum maximus illis
Accreſcet cum ſtirpe valor? BORBONIA PROLES
Magna ſatis, vaſtumq; nitens tam clara per Orbem;
Ac AQUILA AUSTRIACIS regnãs ter maxima plumis,
An non cognatis Signis victricia ſemper
Arma dabunt, acieſque ferent? Vexilla volare
Jam video; adverſas hoſtis videoque phalanges
Non fictâ trepidare fugâ; monſtrumque ſuperbæ
Odryſeos, palmas vinctum dare colla catenis.

NA-

NASCENTE

CAROLO,

Sidus inſuetæ lucis in Cœlo enituit,

Cui additur poeticus de pallore Lunæ conceptus

EPIGRAMMA.

CAROLUS has ſuperas naſcens vix prodit in au-
Sideris ecce novi fulget in axe jubar. (ras)
Sol novus æthereis veluti prodiſſet in oris;
Ætherei in plauſus exiliere Chori.
Aſtra recèns nato Puero riſere; Poluſque
Eſt viſus vultu ſplendidiore nitens.
Sidereos inter (quis credat?) ſola triumphos
Luna dolet; gelido pallida fitque metu.
Ne mirere tamen: venturi præſcia caſus
Turcarum Turmis, nonne timere poteſt?
Præteritos ab Avo caſus ſecum ipſa recordans,
A Nato ſimiles, quo vereatur, habet.
Aſt Cœlo, Pueri, relegenti in fronte triumphos,
Sidere nonne novo cauſa nitere fuit?
CAROLE macte animis igitur; creſce omine tanto:
Aſtra ferunt Martem, frons probat eſſe Jovem.

Majeſtati Catholicæ

JACOBI III.

Magnæ Britanniæ Regis.

ODE.

URbis ò ſplendor, decus ò Britanni
Regium Cœli, Superis amicum,
Inclytum Germen, ſobolis STUARTÆ
Gloria Princeps:
Exteras oras recolens ut Hoſpes,
Numquid es Terrâ Patriâ remotus? (1)
Omnis eſt (neſcis?) Homini valenti
Patria Tellus.
Imo Regali Solio vel abſens,
Nonne Rex regnas dominans? Supremo
Nonne primatu frueris, decora
Sceptra potitus?
In throno dotum renitens tuarum
En ſedes: illæ famulantur omnes;
Atque virtutum, ſtudio faventi,
Turba coronat.

Ipſe

(1) Virtus in tempeſtate ſævâ quieta eſt, & pulſa loco, manet tamen, atque hæret in Patriâ. *Cic. pro Sexio.*

Ipſe Tu Regnum, diadema, ſceptrum,
Ipſe Tu Regis dominans voluntas:
Victor hinc temet moderans, perenni (1)
Pace gubernas.

Alter ut Titan jubaris perennis,
Siderum claro minimè Senatu
Indigens, ſemper propriâ coruſcus
Luce renides (2).

Sic Deus pacis, ſimiles ubique
Qui ſibi Reges voluit, creatis
Vel carens cunctis opibus, ſibi ipſi
Sufficit unus.

Imperent Regnis alii: potenti
Lege Tu mentes moderas; veliſque,
Reſpuas, nobis meliore victor
Sorte triumphas.

Namque Virtutis videat quis almæ,
Vel ſemel, vultus nitidos & ora,
Non & illius ſpeciem venuſtam
Diligat ardens?

Proſpera ò Tellus, ſolio ſedentis
Quæ tuis juſſis famulans ſubeſſe;
Te regi & felix, valeat quod exin
Principe Regnum!

(1) Ipſi ſunt Reges Magni, qui tentationum motibus non conſentiendo ſuccumbere, ſed regendo præeſſe noverunt. *Ven. Beda lib. 3. cap. 43. in Luc. 10.*

(2) Virtus ſplendet per ſe ſemper, nec alienis umquàm ſordibus obſoleſcit. *Cit. Cic. pro Sextio.*

Tunc ſuos Cecrops taceat Solones,
Sparta tam claros taceat Lycurgos:
Aurea haud ipſum Latium vetuſtum
Sæcula jactet.

Rege Te Regnum regeret Paterna
Molliter paſtum Pietas: amatis
Et Themi quantâ Populis amatâ,
Jura darentur!

Gratius nullum caderet, tenente
Rege Te ſceptrum, Thetidi Britannæ;
Quàm piâ tanti Ducis, atque Patris
Lege teneri.

Vix jugum legis ſubiens ſuavis,
Subditus parens, ſibi Te Parente,
Dulcius ſubdi foret, an præeſſe
Neſcius ipſe.

Maximum ſumant decus à regendo
Ceteri Reges Populos volentes:
Num minor Regis ſolio carentis
Gloria ſplendet?

Invidè Solis faciem nitentem
Nubila obtrudant, radioſque celent:
Numquid obductus tenebris, minori
Luce coruſcat? (1)

Non

(1) Virtus lucet in tenebris, ſplendetque per ſe ſemper. *Ibid.*

Non tibi Regni diadema clarum,
Majus afferret decus atque lumen;
Quàm quod à cunctis Populis amatus,
Optimus edis.

Vir ſatis felix, ſatis & beatus,
Cui data eſt, Divûm placito volente
Digna Te Sponſo thalami jugalis
Femina tanta (1).

Par fuit Virtus utriuſque: ſolus
Dignus es viſus Superis, ut Illam
Duceres: nullo, niſi Te, Puella
Digna Marito.

Mutuò amborum ſtimulata virtus
Crevit: unius meritum preceſque
Alterum juvit: pius hinc in Urbe
Claret uterque.

Luminis, Phœbus, Pater atque lucis
Fęneret puræ radios Sorori.
Fratris hæc, pleno coeunte cornu,
Luce niteſcat.

Inter at veſtræ probitatis æſtus,
Phœbus an Lunæ tribuat nitorem;
Luna vel Phœbo: dirimat quis æquâ
Lance problema?

Urbe

(1) Mulieris bonæ beatus Vir. *Eccl.* 26. Nullum proba uxore melius unquam obvenire poteſt. *Greg. Nazianz. Orat.* 18.

Vrbe dum ſplendens fuit hìc uterque ;
Vnus amborum nituit per Orbem
Splendor: amborum jubaris nitentis
Vnus & hauſtus.

Altior verò petiit beatam
Luna dum ſphæram, tenuitque ſummi
Solis ardentis radios, & almâ
Luce coruſcat:

Solis æterni propior micanti
Currui; Phœbo, medio relicto
Axis, & lucem Geminis, beatis
Mittit ab aſtris.

Solis hinc Phœbe radiat nitore:
Phœbus atque aſtris Geminis propinquus,
Et duplo major, nitidus coruſco
Lumine ſplendet. (1)

Maxime, hinc tantis radiis, JACOBE,
Orbe adhuc degens, probitatis auctus,
Lucis es miræ triplici coronâ
Tempora ſeptus.

Grandis eſt Regni Patrii Corona,
Major eſt Sponſæ Pietas probatæ;
Sed tuæ vincit Fidei ſupernæ
Magna ter ambas.

Ergo

(1) Erit lux Lunæ ſicut lux Solis, & lux Solis erit ſeptempliciter ſicut lux ſeptem dierum. *Iſa.* 30.

Ergo lætare his modulis, amaros
Pelle jam queſtus, lacrymaſque terge;
Atque crudelis medices recentis
Vulnera mortis.

Interim Prolem refovens, Paternis
Moribus formes, doceaſque Matrem;
Atque ad æternum Fidei triumphum
Pignora ſerves.

Sedibus tandèm renitens beatis,
Mille poſt annos, geminumque Natum,
Te throno in Cœlis cupiens ſereno
Sponſa moratur.

FINIS.

H?OH

120

8 figures

SPECIAL
94-B
20024

THE GETTY CENTER
LIBRARY

4 or. X. 87